

Tullirikostorjunnan vuosikirja 2008

Sisältö

3	Pääkirjoitus
4	Ilmitulleet rikokset ja tutkinnan vaikuttavuus
6	Rikostorjuntaa tullipiireissä
7	Talousrikokset
18	Huumausainerikokset ja huumausaineiden lähtöaineet
24	Lääke- ja dopingrikokset
27	Muut rikokset
32	Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö
34	Kansainvälinen toiminta
38	Tullin rikostorjuntakoulutus

Vastaava päätoimittaja Esko Hirvonen

Päätoimittaja Esa Annala
Toimitussihteeri Marjut From

Toimitus	Anne Bauer Heidi Happonen Alvi Heikka Petri Hiironen Anu Jaakkola Anssi Karttila Tarja Koskenlaakso	Kari Kotilainen Timo Kouki Jukka Kuosma Seppo Laitamaa Jussi Leppälä Harri Linnavuori Jorma Matsinen	Mika Pitkänen Jussi Planting Ahti Pylkkänen Vesa Satamo Saila Soini
----------	---	--	---

Kuvat Yhteistyökumppanit, Risto Silvola

Painopaikka Vammalan kirjapaino 2009

Ympäristön pilaantuminen ja ilmaston lämpeneminen ovat olleet pitkään koko maailman seuratuimpia puheenaiheita. Hirmumyrskyt, entistä tuhoisammat rankkasateet ja suuret maastopalot ovat esimerkkejä luonnon pahoinvoinnista ja enteitä entistä synkemmästä tulevaisuudesta. Maailman tullijärjestö WCO onkin valinnut kuluvan vuoden yhdeksi teemaksi ympäristönsuojelun ja ympäristörikosten torjunnan.

Tulliviranomaiset ovat taistelleet jo pitkään erilaisia ympäristörikoksia vastaan, kuten uhanalaisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi, ympäristölle vahingollisten aineiden valvomiseksi ja esimerkiksi jätteiden laittomien kuljetusten paljastamiseksi. Unohtaa ei pidä myöskään Tullin roolia ympäristöverotuksen toimeenpanijana.

Suomessa ei toistaiseksi ole kovinkaan paljon käsitelty Tullin merkitystä globaalien ja jatkuvasti syvenevien ympäristöongelmien torjunnassa. Sen sijaan meillä on syntynyt kiivastakin debattia mm. siitä, tulisiko nuuskan maahantuonti kieltää kokonaan ja mitä tulisi tehdä lapsille vaarallisia mielleyhtymiä aiheuttaville lakritsiippiuille.

EU päätti kieltää suussa käytettävän nuuskan kaupan alueellaan myöntäen kuitenkin poikkeusluvan Ruotsille, joka sattuu olemaan naapurimaamme. Nuuskan tuonti maahamme onkin kielletty liiketoimintamielessä, mutta yksityishenkilöiden osalta se on sallittua. Tähän on asiaa pohtinut sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä päättänyt puuttua ja kieltää myös yksityishenkilöiden nuuskan maahantuonnin, mikä tarkoittaisi käytännössä nuuskaa koskevaa kieltoa.

Kieltolakikonseptia on Suomessa kokeiltu aiemminkin. Vuonna 1932 kumottu alkoholin kieltolaki on esimerkki, jota tulisi tässäkin yhteydessä tarkastella muistakin kuin pelkästään kansanterveydellisistä lähtökohdista. Eräänä tarkastelukulmana voisi olla vaikkapa kieltolain vaikutus yleiseen lainkunnioitukseen. Järjestäytyneet rikollisuus odottaa valmiina reagoimaan valtiiovallan uusiin päätöksiin.

Veronkorotukset ja kiellot ovat alusta, josta rikollisuus saa leipänsä. Jos lainsäädäntö on selkeästi yleisen oikeustavan vastaista, laittomalle toiminnalle aukeaa portti, josta se ei jätä kulke-matta.

Toisaalta aina kun rikosoikeudellisia instrumentteja käytetään, tulisi niistä koituvien hyötyjen olla selvästi haittoja suuremmat, ja lakien valvonnalle tulisi olla realistiset lähtökohdat. On ilmeistä, että nuuskan totaalikiellosta seuraavat haitat painaisivat vaakakupissa hyötyjä enemmän. Ja on varmaa, että sisärajoilla, kuten erityisesti pohjoisella maarajalla, uskottava nuuskan valvonta olisi mahdotonta.

Tullin kannalta olisi toivottavaa, että keskustelua Tullin tehtävistä laajennettaisiin nuuskan ja lakritsiippiupujen maailmasta vaikkapa ympäristön suojelemiseen ja oikeudenmukaisen verotuksen varmistamiseen, mikä antaisi Tullille huomattavasti enemmän tukea vastata tuleviin haasteisiin. Onneksi hallitus on sittemmin päättänyt olla toteuttamatta nuuskan kieltolakia ja tyytynyt matkustajatuonnin osalta esittämään vain määrällisiä rajoituksia.

*Esko Hirvonen
Tutkintapäällikkö*

Ilmitulleet rikokset ja tutkinnan vaikuttavuus

Tullin rikostorjunta on rikostilanteen suhteen odottavalla kannalla. Merkkejä käsillä olevasta murrosajasta on ollut näkyvissä vuoden 2008 aikana. Selkeimmin tämä ilmenee nousseina rikosmäärinä.

Suomeen suuntautuvan salakuljetuksen rakenteellisissa tekijöissä ei ole ollut havaittavissa muutoksia, jotka osaltaan edesauttaisivat rikostilanteen mahdollista pahenemista. Rakenteelliseksi tekijöiksi tässä yhteydessä luetaan kansainvälisen turvallisuusympäristön tilanne, heikko viranomaistoiminta salakuljetuksen avainalueilla, rikollisryhmien toimintamahdollisuudet kotimaassa ja lähialueilla, liikenteen sujuvuusvaatimukset ja määrät sekä rajavalvonnan taso. Kansainvälisen talouden taantumien johdosta vähentyneet liikennemäärät eivät vielä näkyneet vuoden 2008 rikosmäärissä.

Myös rikollisen toiminnan laajuus aiempaa useamman salakuljetustuotteen kohdalla, esimerkiksi lääkeaineissa, voi merkitä muutosta Suomen rikostilanteeseen – valitettavasti huonompaan suuntaan.

Päätoimijoiden osalta ei voida todeta erityistä muutosta: venäläiset, virolaiset ja liettualaiset rikollisryhmät yhteistyössä kotimaisten ryhmien kanssa salakuljettavat Suomeen pääosan huumausaineista, savukkeista ja dopingaineista. Aiemmin ennakoitu liettualaisten kasvava rooli konkretisoitui jo vuoden 2007 aikana erityisesti metamfetamiinin osalta, joten vuosi 2008 ei tältä osin tuonut mukanaan sinällään uutta tilannetta. Vielä ei ole saatu viitteitä siitä, että Liettuan laboratorioista Venäjälle salakuljetettu metamfetamiini tulisi Venäjän kautta Suomeen.

Lähialueemme toimivat niin lähtö-, tuotanto- kuin kauttakulkualueenakin Suomeen suuntautuvassa salakuljetuksessa. Viime aikoina voidaan myös sanoa, että Suomen rooli kauttakuljetuksessa on lisääntynyt. Eräs merkki tästä on aiempaa useammat puolustus- ja sotilastarvikkeiden maastavientirikokset.

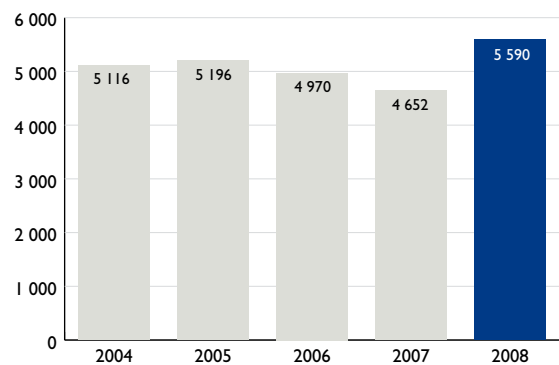
Huumausaineiden ja huumaavien lääkkeiden osalta aiemmat viitteet ja tiedustelutiedot konkretisoituivat. Esimerkiksi huumausaineiksi luokiteltavien lääkkeiden takavarikot lähes kymmenkertaisuivat vuodesta 2007.

Heroinin ennätysmäinen tuotanto Afganistanissa on vähenemässä, mutta heroinin käyttö Suomessa on saatujen viranomastietojen mukaan lisääntynyt. Maailmalla heroiniiniriippuvaisten korvaushoidossa käytettävän buprenorfiinin, kuten

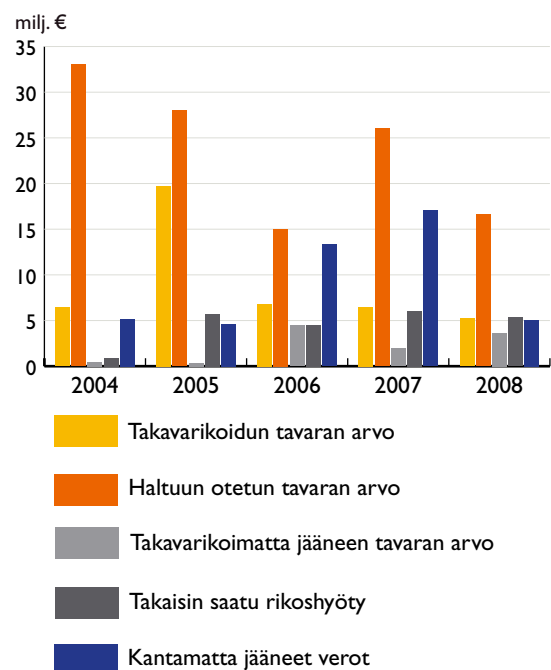
Subutexin, käyttö huumausaineena näyttää takavarikoiden valossa vähentyneen Suomessa. Vaikka Subutexin hankinta Baltiasta on vaikeutunut Viron ja Latvian liittyttyä Schengeniin, saavat huumeiden käyttäjät edelleen lääkemääräyksiä virolaisilta lääkäreiltä. On todennäköistä, että Subutexin salakuljetus on suuntautumassa uusille reiteille.

Buprenorfiini on saanut aiempaa enemmän ja-

Tullin tietoon tulleet rikokset 2004–2008

Tullirikostorjunnan vaikuttavuus 2004–2008

lansijaa Ruotsissa ja Norjassa, ja näistä maista salakuljetus Suomeen onkin lisääntynyt. Myös Ison-Britannian rooli buprenorfiinin salakuljetuksessa on korostunut. On saatu viitteitä, että huumeriippuvaiset saisivat reseptejä Isossa-Britanniassa vastaavalla tavalla kuin Virossakin.

Kokaiinin salakuljetuksen lisääntyminen on tosiasia. Sen käyttö on myös Suomessa ja Virossa lisääntynyt. Euroopassa on tehty suuria kokaiinitakavarikoita.

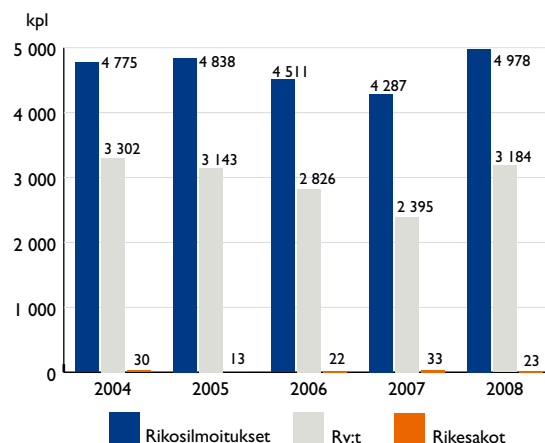
Savukkeiden salakuljetus on viime aikoina ollut aiempia vuosia laajamittaisempaa ja suunnitelmampaa, mikä on näkynyt järjestelmällisyydessä nimenomaan pienten erien kuljetuksessa.

Nuuskaa tuotetaan jälleenmyytäväksi suurehkoja määriä Ruotsista ja Venäjältä. Usein jälleenmyyjinä toimivat niin sanotut pizzeria- ja kioskiyrittäjät.

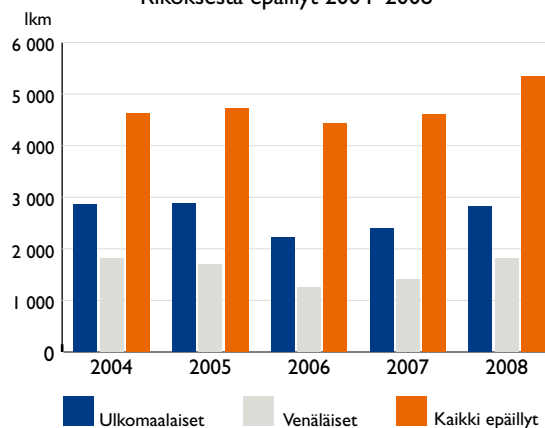
Vuoden 2008 aikana ilmeni, että alkoholia tuodaan aiempaa enemmän laittomasti maahan jälleenmyytäväksi.

Edelleen rikollisryhmien verkostoituminen on jatkunut niin kotimaassa kuin ulkomaillekin suuntautuen. Suomessa toimivat rikollisryhmät osallistuvat esimerkiksi sekä huumausaineiden että savukkeiden salakuljetukseen. Maastokätköt Suomessa sekä kehonsisäinen kätkeminen rajoille tullessa ovat edelleen trendinä huumausaineiden salakuljetuksessa.

Rikosilmoitukset, rangaistusvaatimukset ja rikesakot
2004–2008

Rikoksesta epäillyt 2004–2008

Pohjoinen tullipiiri

Pohjoinen tullipiiri on maantieteellisesti laaja ja harvaanasuttu. Lähes puolet tullipiirin alueesta sijaitsee pohjoisen napapiirin pohjoispuolella. Alueella asuu noin 600 000 ihmistä, ja suurin kaupunki on Oulu. Tullipiirin keskuspaikka on Ruotsin rajan tuntumassa Torniossa, jonne myös suurin osa rikostorjuntaväestä on sijoitettu. Tunnusomaista tullipiirille on se, että menipä mihin suuntaan tahansa, on aina pitkä matka. Piirin alueella on kahdeksan kansainvälistä lentokenttää, mutta näiden ulkomaanliikenne on lähinnä chartermatkailuun liittyvää.

Tornio on historiallinen paikka monessa mielessä. Useat maailmanhistorian kannalta merkitykselliset henkilöt ovat ylittäneet idän ja lännen rajan juuri Tornionjokilaaksoista. Ensimmäisen maailmansodan aikana Venäjän sotatarvikekuljetukset tapahtuivat Tornion kautta, ja toisen maailmansodan loppuvaiheissa Suomi teki ehkä sotahistoriansa vaarallisimman ja ainoan maihinnousunsa Tornion satamaan.

Idän ja lännen raideleveyden kohtaamispaikkana ja maantieteellisesti sopivan sijaintinsa vuoksi Tornio ja Ruotsin puolella oleva Haaparanta ovat olleet historian eri vaiheissa merkittäviä salakuljetuksen etappipaikkoja niin ihmisten kuin tavaroidenkin kohdalla. Molempien maailmansotien jälkeiset vuodet olivat aktiivisinta aikaa. Nykyvuosinakin Tornion kautta kulkeva ”pohjoisen reitti” on ollut suosittu erityisesti Suomeen ja Norjaan tulevien huumausaineiden salakuljetuksessa. Tornion ja Haaparannan välisellä E4-tiellä on vuosittain miljoonia rajanylityksiä.

Pohjoisen tullipiirin erityispiirteet eivät lopu luettelemalla, mutta ehkä erikoisin piirre on se, että tavara- ja henkilöliikenne koostuu puhtaasta, monet muodot käsittävästä, EU:n sisäliikenteestä, Schengen-sisäliikenteestä ja puhtaasta EU:n ulkorajaliikenteestä. Tavaraliikenne on sekä kauttakuljetus- että alueen puunjalostus-, metalli- ja it-teollisuuden liikennettä. Kokonaisuus asettaa erittäin suuret haasteet tullivalvonnalle ja -rikostorjunnalle, mutta merkittävimmät riskit ovat toistaiseksi lähellä suuria asutuskeskuksia.

Harva asutus ja vähäiset viranomaisresurssit ovat luoneet hyvän pohjan lainvalvontaviranomaisten kansalliselle ja rajat ylittävälle yhteistyöl-

le. Kansallisesti on kauimmin tehty yhteistyötä poliisin ja Rajavartiolaitoksen kanssa. Pohjoismaista lainvalvonta- ja esitutkintayhteistyötä on tehty eniten Ruotsin ja Norjan kanssa. Viime vuosi-
na tätä toimintaa on haitannut naapurimaiden erilainen kansallinen lainsäädäntö ja resurssien painotus. Venäjän suuntaan yhteistyö on kehittynyt hitaammin. Suurin haitta on edelleenkin yhteisen kielen puute.

Parhaiten kansallinen yhteistyö sujuu poliisin, etenkin keskusrikospoliisin, kanssa. Pohjoisessa onkin tapana muodostaa yhteisiä kansallisia tai kansainvälisiä tutkintaryhmiä aina tarpeen tai edellytysten mukaan.

Yleisimmät pohjoisessa esiintyvät rikostyy-
pit ovat samoja kuin muuallakin Suomessa: huumausainerikokset ja veropetokset. Vuosittain esitutkintaan tulee muutama törkeä rikos, eivätkä resurssit kovin paljon enempään riittäisikään.

Rikostorjunnassa on 25 henkilöä, mikä on noin 10 prosenttia koko tullipiirin henkilömäärästä. Näistä kaksi on sijoitettu alueellisiin PTR-analyy-
siryhmiin Oulussa ja Rovaniemellä. Lisäksi Tornion rikostorjunnassa työskentelee päätoiminen rajavartiolaitoksen yhdysmies. Edellytykset tehdä laadukasta rikostorjuntaa ovat olemassa niin välineis-
tön kuin henkilöstön osaamisenkin puolesta. Vaa-
tivimmissa ja laajemmissa jutuissa joudutaan tur-
vautumaan aina joko muiden tullipiirien apuun tai viranomaisyhteistyöhön.

Vuonna 2008 Tullissa tutkitut talousrikoksiksi luokitellut rikokset ovat pääasiassa olleet törkeinä veropetoksina ja veropetoksina tutkittavia laittomia tuonteja sekä immateriaalirikoksia. Lisäksi Tullissa on tutkittu viime vuosina törkeitä väärennyksiä ja väärennyksiä.

Ulkomaankauppaan ja kauttakulkuliikenteeseen liittyvässä talousrikollisuudessa uhkakuvaan nähdään edelleen liiketoiminnan muodossa tapahtuva talousrikollisuus. Laillisen liiketoiminnan yhteydessä tapahtuvaan tullimenettelyjen väärinkäyttöön ja virheellisillä asiakirjoilla maahan tuotaviin tuotteisiin on edelleen kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kasvavana uhkana voidaan pitää myös sähköiseen kaupankäyntiin ja sisäkaupan liikenteeseen liittyvää talousrikollisuutta. Internetiä on havaittu hyödynnettävän korkeasti verotettujen tuotteiden, kuten alkoholin ja tupakan, markkinointiin ja kauppaamiseen kuluttajille sekä samalla kyseisiä tuotteita koskevien verosäännösten kiertämiseen.

Jo aikaisemmin havaittu vienti- ja passitusmenettelyn yhteydessä tapahtuva rikollinen toiminta on edelleen jatkunut vuoden 2008 aikana. Itäisessä ja Eteläisessä tullipiirissä on havaittu merkittäviä asiakirjojen väärentämiseen liittyviä tapauksia. Leimaväärennösten merkityksen voidaan sanoa vähentyneen samaan aikaan kun vientitoiminnan epäselvyydet liittyvät yhä enemmän kaksoislaskutusilmiöön. Tällöin Suomessa tehdyn oikean vientitullauksen jälkeen tavara tuontitullataan Suomesta määräraahan käyttäen alkuperäisestä poikkeavia tullaustietoja. Jopa noin 20–80 prosenttia Suomesta Venäjälle suuntautuvasta viennistä on arvioitu olevan kaksoislaskutettua. Kaksoislaskutus on havaittu vientitullausarvojen sekä vientihintojen vertailulla.

Merkittävänä uutena ilmiönä on ollut tullivarastoihin liittyvien epäselvyyksien lisääntyminen. On todettu tapauksia, joissa tullivarastoista on siirretty säännösten vastaisesti suuria määriä esimerkiksi elektroniikkatuotteita, joista maahantuonti-erot on jätetty ilmoittamatta ja maksamatta. Samaan aikaan on ollut syytä epäillä, että tuotteet ovat jääneet Euroopan unionin sisämarkkinoille.

Varastohävikkiin liittyvät ongelmat ovat erittäin tulkinnanvaraisia. Rikoslain ja tullikoodeksin sääntelemien vastuiden sisältö sekä merkitys ovat osin selvittämättä ennakkotapauksen puutteen vuoksi.

Tullimenettelyihin liittyvän rikollisuuden osalta ongelmana on lainsäädännöllisistä puutteista johtuva viranomaisten kyvyttömyys puuttua tehokkaasti kansainväliseen kauppaan liittyvään väärin asiakirjojen esittämiseen ja kaksoislaskutukseen. Tulliselvitysrikoksen säätämistä koskeva hallituksen esitys (197/2008) on annettu eduskunnalle loppuvuodesta 2008.

Säädettävän tulliselvitysrikoksen tarkoituksena on estää laillisen ulkomaankaupan järjestelmien hyväksikäyttö rikollisessa tarkoituksessa. Kriminalisoinnin yhteydessä tarkoitetaan turvata Tullille riittävät toimintaedellytykset huolehtia muun muassa vienti- ja tuontitoimintaan liittyvien kiintiöiden, rajoitusten ja tukien valvonnasta.

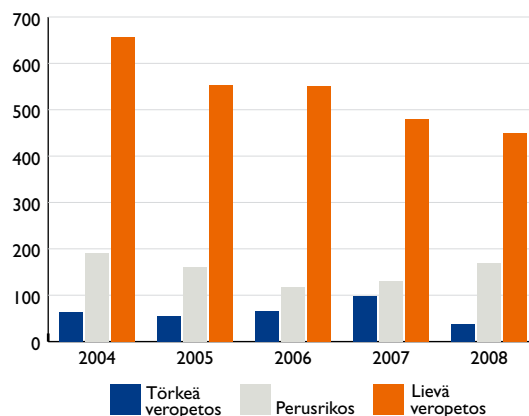
Talousrikokset ja veropetokset

Tullissa tutkittiin vuoden 2008 aikana yhteensä 128 talousrikokseksi luokiteltua rikosta. Tutkittujen tapauksien määrä on viime vuosina pysynyt varsin tasaisena. Vuoden lopulla Tullissa oli talousrikoksia tutkinnassa tai aloittamatta yhteensä 130, kun vuonna 2007 vastaava lukumäärä oli 121.

Tullin tutkimien veropetosten kokonaismäärä on ollut hienoisessa laskussa parin viime vuoden aikana. Törkeiden veropetosten määrä on sen sijaan ollut nousujohteinen vuoteen 2007 saakka. Vuonna 2008 vain 6 prosenttia Tullin tutkimista veropetoksista olivat törkeää tekemästä, kun vuonna 2007 vastaava luku oli 14 prosenttia.

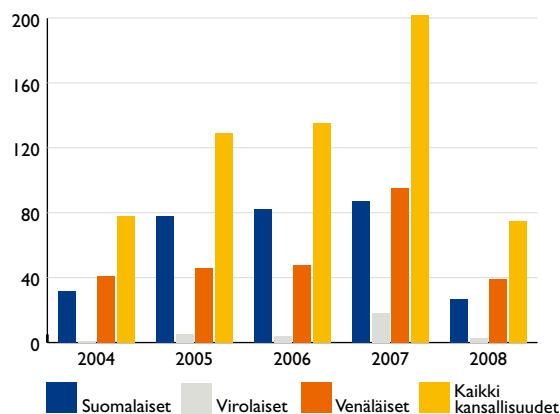
Törkeisiin veropetoksiin epäillyistä henkilöistä venäläisten osuus on viime vuosina ollut mer-

Veropetokset 2004–2008

kittävä. Vuonna 2008 venäläisten osuus epäillyistä oli noin 52 prosenttia ja suomalaisten noin 36 prosenttia.

Törkeä veropetos – rikoksesta epäillyt 2004–2008

Tapauksia

Törkeä veropetos valmisteverotuksessa

Eteläisessä tullipiirissä on tutkittu vuoden 2008 aikana valmisteverotukseen liittyvää törkeää veropetosta, jossa on syytä epäillä, että sikarien maahantuontia harjoittava yritys X oli antanut Tullille vääriä tietoja tupakkaveron perusteesta ja välttänyt tupakkaveroa vuosilta 1999–2006 yhteensä noin 490 000 euroa.

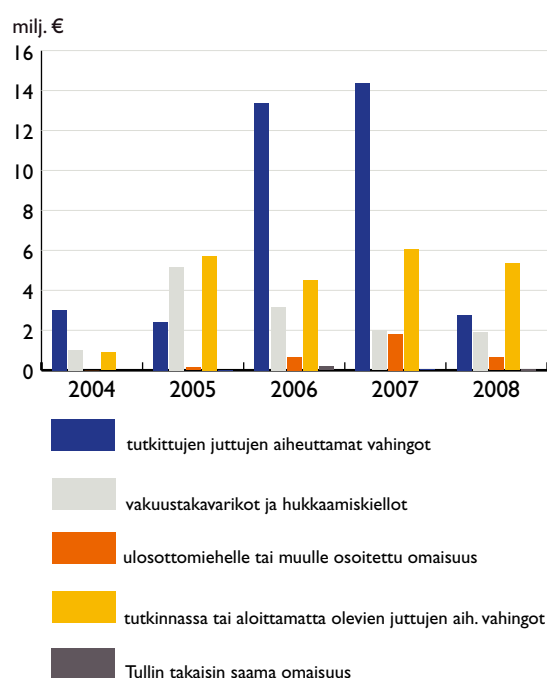
Jutun esitutkinta käynnistyi Eteläisen tullipiirin erityistarkastusryhmän yritykseen kohdistaman yritystarkastuksen jälkeen. Yhtiöön tehdyllä verotarkastuksella havaittiin, että yritys oli käyttänyt veroilmoituksissa veroperusteena todellisen vähittäismyyntihinnan sijaan tukkumyyntihintaa. Tupakkaverolain 8 §:n mukaan tu-

Talousrikostorjunnan vaikuttavuus

Tullin talousrikostorjunnan takaisin saaman omaisuuden arvo vuonna 2008 oli 5,34 miljoonaa euroa. Takaisin saadun omaisuuden arvo laski edellisestä vuodesta noin 17 prosenttia.

Myös tutkituista talousrikoksista aiheutuneiden vahinkojen arvo (kantamatta jääneet maahantuontiverot, takavarikoimatta jääneen tavaran arvo ja rikoksilla saatu laiton hyöty) laski edellisestä vuodesta ja oli 2,76 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 vastaava luku oli 14,39 miljoonaa euroa.

Tullin talousrikostorjunnan vaikuttavuus 2004–2008

pakkavero määrätään sikareiden ja pikkusikareiden vähittäismyyntihinnan perusteella. Joidenkin tuotteiden myyntiarvoksi oli ilmoitettu jopa yrityksen maksamaa ostohintaa pienempi arvo.

Esitutkinnan aikana kävi ilmi, että epäillyt hallinnoivat myös yritystä Y. Yrityksen X kirjanpidosta löytyi sikarien ostolaskuja yritykseltä Y, joka puolestaan oman kirjanpitonsa mukaan oli ostanut ja maahantuonut myymänsä sikarit Ruotsista. Yritys Y ei ollut antanut maahantuomistaan sikareistaan yhtään valmisteveroilmoitusta. Yritys Y:n osalta vältettyjen verojen määrä vuosilta 2003–2006 oli yhteensä 270 000 euroa.

Juttukokonaisuudessa vältettyjen verojen määrä on tällä hetkellä yhteensä noin 760 000 euroa. Jutun esitutkinta on edelleen kesken.

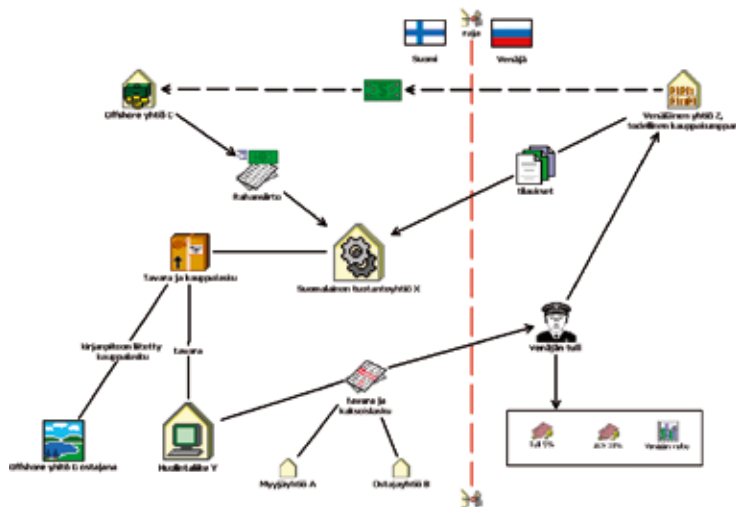
Törkeä väärennys ja törkeä kirjanpitorikos vientiin liittyvässä kaksoislaskutustapauksessa

Tullissa on tutkittu vuosina 2007–2009 laajaa kaksoislaskutustapausta. Suoritetun esitutkinnan perusteella on syytä epäillä, että suomalainen huolintaliike on laatinut suomalaisen terästoimittajan Venäjän teräskauppaan liittyen vääriä vientiasiakirjoja, kuten kauppalaskuja ja rahtikirjoja. Esitutkinnassa saatujen selvitysten perusteella on syytä epäillä, että tässä tapauksessa suomalainen huolintaliike on laatinut vääriä vientiasiakirjat suomalaisen terästoimittajan toimeksiannosta.

Väärät kauppalaskut laadittiin Suomessa Venäjän tullia varten ja tarkoituksena oli välttää Venäjän tullille maksettavat tullimaksut maahantuonnin (Suomesta viennin) yhteydessä. Tältä osin asiaa on tutkittu törkeänä väärennysrikoksena. Epäiltynä esitutkinnan aikana on kuultu sekä teräsyhtiön että huolintaliikkeen työntekijöitä.

Lisäksi esitutkinnan aikana on selvitetty, että suomalainen terästoimittaja on myynyt terästuotteita erilaisten ulkomaisten, tekaistujen yhtiöiden välityksellä Venäjälle. Yhtiön kirjanpitoon liitettyjen myyntilaskujen ja vientitullausilmoitusten perusteella näyttää siltä, että yhtiö ei käy kauppaa venäläisten yhtiöiden kanssa.

Esitutkinnan perusteella on syytä epäillä, että yhtiöt, joiden kautta kauppaa on käyty, eivät ole kuitenkaan olleet todellisia yhtiöitä. Teräsyhtiön epäillään tietoisena

tästä seikasta käyneen venäläisten tahojen kanssa teräskauppaa, jonka vuosittainen liikevaihto on ollut merkittävä. Teräsyhtiön epäillään merkinneen siten kirjanpitoonsa harhaanjohtavia tietoja metallituotteiden myynnistä ja siten vaikeuttaneen oikean ja riittävän kuvan saamista toiminnan tuloksesta. Tältä osin asiaa on tutkittu törkeänä kirjanpitorikoksena.

Tuomioistuimen ratkaisuja Tullin talousrikostapauksissa

Käräjäoikeuden ratkaisu polttoainevalmisteverojutussa

Lappeenrannan käräjäoikeus antoi 3.10.2008 tuomionsa Itäisen tullipiirin tutkimaan törkeään veropetosjuttuun, jossa oli kyse dieselpolttoaineen siirtämisestä säännösten vastaisesti yrityksen tilasäiliöstä yrityksen ajoneuvoihin. Siirretystä dieselpolttoaineesta ei oltu maksettu mitään veroja Suomessa, ja vältettyjen verojen määrä laittomista siirroista oli yhteensä vuosilta 2000–2006 noin 116 000 euroa.

Käräjäoikeus otti ratkaisussaan kantaa ensinnäkin siihen, sovelletaanko asiassa tullittomuusasetuksen ja Suomen ja Venäjän välisen maantieliikennesopimuksen määräyksiä sekä siihen, mikä on näiden määräysten keskinäinen suhde.

Käräjäoikeus katsoi ratkaisussaan, että kyseiset määräykset eivät ole ristiriidassa keskenään, vaan niitä sovelletaan rinnakkain. Polttoainetta ei siten olisi saanut käyttää muussa ajoneuvossa kuin siinä, jossa se oli tuotu Suomeen. Polttoainetta ei olisi saanut poistaa ajoneuvosta muutoin kuin kyseisen ajoneuvon tarvitsemien korjausten ajaksi eikä sitä olisi saanut varastoida tai luovuttaa vastikkeellisesti tai vastikkeetta.

Käräjäoikeus katsoi teon tahallisuutta arvioidessaan, että vastaajat ovat toimineet yhtiössä, joka on harjoittanut myös ulkomaankuljetuksia. Heillä on siten ollut kokemusta Suomen ja Venäjän välisen tieliikenteen määräyksistä. Vastaajien katsottiin näissä olosuhteissa ymmärtäneen, että heidän syytteessä kuvatus menettelynsä varsin todennäköinen seuraus on veron määräämättä jättäminen.

Vastaajat tuomittiin törkeästä veropetoksesta 6–8 kuukauden ehdollisiin vankeusrangaistuksiin.

Käräjäoikeuden ratkaisu tullivarastohävikkitapauksessa

Vuoden 2007 lopulla Kotkan käräjäoikeus antoi tuomionsa Itäisen tullipiirin tutkimassa niin sanotussa tullivarastojutussa. Tapauksessa kotkalaisesta tullivarastosta siirrettiin muun muassa 260 000 kappaletta matkapuhelimia säännösten vastaisesti tullivalvonnasta.

Kantamatta jääneet tullit ja arvonlisäverot olivat varastoista kadonneiden tavaroiden osalta yhteensä noin 8,6 miljoonaa euroa. Hävikin peittämiseksi epäilty olivat tehneet perusteettomia poistokirjauksia varastokirjanpitoon sekä väärentäneet varastokirjanpitoon liitettäviä todisteita.

Käräjäoikeus jätti vastaajan tuomitsematta törkeästä veropetoksesta, koska piti uskottavana vastaajan selvitystä siitä, että tullivarastosta kadonneet tavarat on salakuljetettu Venäjälle. Käräjäoikeuden mukaan siten on jäänyt näyttämättä, että vastaaja olisi aiheuttanut tai yrittänyt aiheuttaa Suomessa kannettavan veron määräämättä jättämisen. Vastaaja tuomittiin pelkästään tullirikkomukseen. Tulliasiamies on valittanut päätöksestä ja asian käsittely jatkuu hovioikeudessa keväällä 2009.

Mikäli käräjäoikeuden näkemys vahvistetaan ylemmissä oikeusasteissa, tulee se asettamaan merkittäviä muutospaineita tullivarastoihin kohdistettavaan valvontaan, epäiltyjen rikosten esitutkintaan sekä lainsäädännön kehittämiseen.

Nyt eduskuntakäsittelyssä oleva tulliselvitysrikossääntely tulisi ehkä tarjoamaan mahdollisuuden puuttua jatkossa tämän tyyppisiin väärinkäytöksiin.

Käräjäoikeuden ratkaisun väärennetyn tullileiman käyttämisestä

Helsingin käräjäoikeus antoi 14.3.2008 tuomionsa Eteläisen tullipiirin tutkimaan törkeään väärennysrikokseen. Kyseisessä jutussa syytettynä oli venäläinen vientitoimintaa harjoittanut liikemies sekä yrityksen vientierien huolintatoimintaa Suomessa hoitanut huolintaliikkeen vientivastaava. Venäläinen epäilty oli toimittanut huolintaliikkeen vientivastaavalle sähköpostitse Tullin leimalla varustetun asiakirjan edelleen Tullille toimitettavaksi ja passituksen päättämiseksi.

Esitutinnan perusteella oli syytä epäillä, että epäilty olivat tietoisia asiakirjaan sisällytetyistä väärästä Suomen tullin päiväleimasta ja tästä huolimatta pyrkineet päättämään keskeneräisen passitusmenettelyn esittämällä sen tulliviranomaiselle todisteena tavarälähettyksen yhteisöstä poistumiseksi sekä määrätyn jälkikannon välttämiseksi.

Helsingin käräjäoikeus katsoi, että huolintaliikkeen vientivastaavan osalta ei tahallisuutta voitu näyttää toteen, vaikka käräjäoikeus katsoikin vientivastaavan menettelleen huolimattomasti. Sen sijaan venäläinen liikemies tuomittiin 10 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen törkeästä väärennuksesta. Käräjäoikeus katsoi, että huolintaliikkeen työntekijöiden harhauttaminen toimittamalla asiakirja oikeaperäisenä tulliviranomaisille on seikka, joka on otettava huomioon arvioitaessa teon törkeyttä kokonaisuudessaan.

Käräjäoikeus viittaa ratkaisussaan KKO:n ratkaisuun 2006:93, josta käy ilmi, että kysymyksessä voi olla väärennys, jos kopio on ollut omiaan antamaan erehdyttävän kuvan alkuperästään. Tuomio ei ole lainvoimainen.

Varastokirjanpidon kautta tullimenettelyn vastaisesti hävikkinä poistettuja renkaita.

Alkoholi

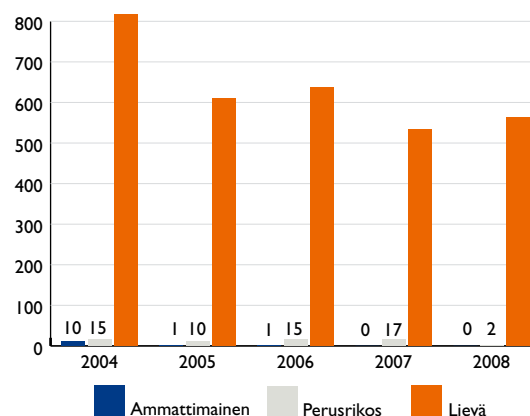
Vuonna 2008 alkoholipitoisen aineen salakuljetusrikoksia paljastui yhteensä 565. Ammattimaisia alkoholipitoisen aineen salakuljetusrikoksia ei todettu. Valtaosa alkoholirikoksista tutkittiin Itäisessä tullipiirissä.

Vuonna 2008 alkoholia takavarikoitiin yhteensä 45 596 litraa. Tästä määrästä aikaisempien vuosien haltuun otettujen ja STTVK:n rikosilmoituksen seurauksena takavarikoitujen nettiviinojen osuus oli 36 435 litraa. Varsinaisesti vuonna 2008 laittomasti maahantuotua alkoholia takavarikoitiin 3 851 litraa, josta pirtun määrä oli 185 litraa. Suurin yksittäinen takavarikko, 1 100 litraa, tehtiin Pohjoisessa tullipiirissä.

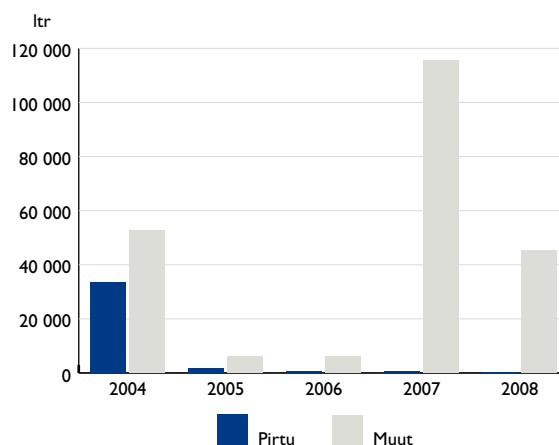
Alkoholitakavarikkomäärät ovat edelleen olleet laskusuunnassa.

Suomessa alkoholivero nousi vuoden 2008 alusta keskimäärin 11,5 prosenttia painottuen väkeviin alkoholijuomiin. Veron nostaminen korosti entisestään Suomen ja Viron alkoholijuomien hintaeroja. Alkoholin tuontirajoitusten poistumista ja maiden välistä hintaeroa käytettiin edelleen hyväksi taloudellisen edun saamiseksi. Virosta hankittuja suurehkoja määriä edullista alkoholia on ilmoitettu tuotavaksi omaan käyttöön, vaikka tosiasiaassa alkoholi on myyty edelleen laittomasti Suomessa.

Alkoholipitoisen aineen salakuljetus 2004–2008

Takavarikoitu alkoholi 2004–2008

Tapaus

Lahden tullin rikostorjunta tutki vuosina 2007–2008 törkeää veropetosta ja ammattimaista alkoholipitoisen aineen välittämistä lähinnä Kymenlaakson, mutta myös Päijät-Hämeen alueella.

Tutkinta sai alkunsa siitä, että Eteläisen tullipiirin Meritullissa kiinnitettiin huomiota miehiin, jotka toivat vuodesta 2006 lähtien suuria määriä alkoholijuomia matkustajatuomisina Viroota. Miehet toivat Viroota ja Suomen ja Viron välillä liikennöiviltä laivoilta toukokuuhun 2008 mennessä vähintään 110 000 litraa erilaisia alkoholijuomia jälleenmyyntitarkoituksessa.

Alkoholi tuotiin toisesta EU-maasta, koska se oli hinnaltaan huomattavasti halvempaa kuin Suomesta ostettuna. Alkoholijuomat ilmoitettiin tullitarkastuksissa matkustajatuomisina henkilökohtaiseen käyttöön. Kertatuontien määrä vaihteli 1000 ja 2000 litran välillä, ja hankintamatkoja tehtiin vuosina 2006–2008 kuukausittain useita.

Matkat tehtiin pääsääntöisesti pakettiautoilla. Matkoilla oli mukana yleensä kaksi henkilöä yhtä paketti-

autoa kohden. Tulotarkastuksessa toinen mukana ollut henkilö ilmoitti puolet alkoholimäärästä itselleen kuuluvaksi.

Koska toiminta oli jatkuvaa ja tapahtui alkuvaiheessa kuukausittain sekä loppuvaiheessa lähes viikoittain, rikostorjunta aloitti toiminnan aktiivisen seuraamisen vuoden 2007 syksyllä. Tutkinnan aikana kävi ilmi, että Kymenlaaksossa oli toiminut vuodesta 2006 lähtien kyseisten suomalaismiesten muodostama alkoholijuomien jälleenmyyntiorganisaatio.

Kolme pääepäiltyä värväsivät alkoholinhakumatkoille apureita mukaansa yksistään alkoholintuontitarkoitukseen. Pääepäillyt maksoivat matkat ja ostetut alkoholit. He myös välittivät alkoholijuomat korvausta vastaan sekä tilaus- ja satunnaisasiakkaille Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen alueelle. Toiminta oli tehokkaasti organisoitua. Esitutkinnan aikana kuulusteltiin useita henkilöitä, jotka myönsivät ostaneensa epäillyiltä alkoholijuomia ja savukkeita.

Miehet otettiin kiinni toukokuussa 2008 ja heidän

omistamiinsa kiinteistöihin ja ajoneuvoihin tehtiin koti-etsinnät. Kiinteistöistä takavarikoitiin 9 000 litraa alkoholi-juomia, pieni määrä väkiviinaa eli pirtua sekä savukkeita.

Kyseessä oli ensimmäinen Tullin Suomessa paljastama laajamittainen matkustajatuomisina tuodun luvallisen alkoholin välitysorganisaatio Viron Euroopan unioniin liittymisen jälkeen. Epäiltyjen henkilöiden toiminnan johdosta Suomen valtiolle aiheutui noin 164 000 euron veromenetykset.

”Matkustajatuomisiin” tarvitaan joskus myös isompaa kärryä.

Virolaisen alkoholin ja savukkeiden kauppaa Pohjois-Suomessa

Tornion tulli vastaanotti lokakuussa nimettömän puheliniilmoituksen, jonka mukaan ylitorniolaisella huoltoasemalla oli virolainen valkoinen pakettiauto, josta ilmoittajan mukaan myytäisiin alkoholia. Ilmoituksen perusteella Tulli hälytti paikalle paikallisen poliisipartion, joka esti ajoneuvon poistumisen, jotta tulliviranomaiset ennätäisivät paikalle.

Ajoneuvossa oli kuljettajana suomalainen vanhempi mies ja apukuljettajana nuori virolaismies. Alustavassa tarkastuksessa auton lastitilassa havaittiin olevan kaksi kuormalavaa, joista toisen päällä oli puubrikettejä. Kuormalavojen välissä oli useita kymmeniä ulkomaisissa vähittäismyyntipakkauksissa olevia 10 pullon vodkalaatikoita. Lisäksi tavaratilassa olleesta mustasta jätessä löydettiin 10 kartonkia sinisiä LM-merkkisiä savukkeita, joissa oli venäläiset tunnisteet kartonkien päissä. Apukuljettajan penkin alta löytyi rulla saman levyistä pakkauskelmua kuin kuormalavojen pakkaamisessa oli käytetty.

Tarkemmassa tarkastuksessa löydettiin ajoneuvosta mm. kahdesta kuormalavasta yhteensä 1 100 litraa väkevää alkoholia sekä noin 70 000 savuketta. Alkoholit olivat 10 pullon vähittäismyyntipakkauksissa. Savukkeita oli useita eri merkkejä sekä Venäjän että Viron veromerkeillä. Henkilöt otettiin kiinni ja pidätettiin epäiltynä törkeästä veropetoksesta.

Suomalaismies kertoi esitutkinnassa saaneensa Virossa toimeksiannon tuntemaltaan venäläismieheltä kuljettaa Virossa Pohjois-Suomeen nämä kahdesta kuormalavasta takavarikoidut 68 000 savuketta ja 600 litraa alkoholia. Kuormalavat oli tarkoitus sopimuksen mukaan luovuttaa Rovaniemen Muurolassa huoltoasemalla tietynä aikana hänelle tuntemattomille vastaanottajille. Toimeksiantajan kanssa oli sovittu palkkioksi kuljetuksesta 300 euroa. Lisäksi suomalaismies oli saanut laivalippuja varten 2 500 Viron kruunua. Suomalaismiehen nimeä-

mää toimeksiantajaa ei pystytty yksilöimään.

Muualta autosta löydetty 500 litraa väkevää alkoholia ja 2 000 savuketta oli suomalaismiehen tarkoitus myydä myöhemmin pääkaupunkiseudulla.

Virolaismies kiisti esitutkinnassa tienneensä mitään autossa olleista savukkeista ja alkoholista ja kertoi olevansa vain työnhakumatkalla Pohjois-Suomessa.

Ajoneuvosta takavarikoitujen savukkeiden ja alkoholin vältetyt maahantuontiverot olivat yhteensä yli 25 000 euroa. Rikosasia on parhaillaan syyteharkinnassa.

Virossa Suomeen tuotiin laittomasti savukkeita ja 1 100 litraa vodkaa.

Savukkeet

Vuonna 2008 Tullin haltuun otettiin rikosasioissa yhteensä 18,34 miljoonaa savuketta, edellisvuoteen verrattuna määrä on noin neljä miljoonaa vähemmän. Itäisen tullipiirin osuus oli 17,44 miljoonaa savuketta eli 95 prosenttia koko määrästä.

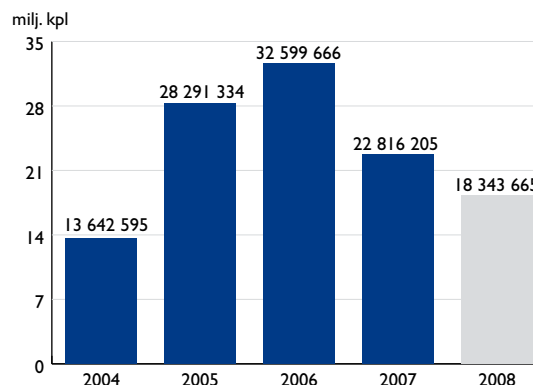
Eteläisen, Läntisen ja Pohjoisen tullipiirien osuus oli noin miljoonaa savuketta.

Valtaosa laittomista savukkeista tuotiin itärajan kautta maahamme kätkeytyneenä kuljetusvälineiden rakenteisiin, lailliseen lastin joukkoon tai erikseen valmistettuihin kätkötiloihin. Tyhjästä konsteista ja trailereista (5+2) takavarikoitiin niihin tehdystä kätköpaikoista yhteensä 6 848 000 kappaletta savukkeita. Määrä on kolmasosa koko Suomen savuketakavarikomäärästä.

Yli 50 000 kappaleen haltuun otetut erät muodostivat kokonaistakavarikomäärästä noin 70 prosenttia. Savuketapauksia Tulli paljasti kaikkiaan noin 500, joista 34 oli yli 50 000 savukkeen tapauksia.

Suurempien erien haltuun otetut savukkeet ovat olleet pääsääntöisesti aitoja L&M-merkkisiä savukkeita. Pienempien savuke-erien aitoutta ei tutkita tuoteväärännöksiä. Muualla EU:n alueella tuoteväärännetyt savukkeet ovat suurempi ongelma. Suomessa ei ole toistaiseksi havaittu laittomia

Tullin haltuun rikosasioissa otetut savukkeet
2004–2008

savuketehtaita, mutta Baltiassa ja muualla Euroopassa niitä on paljastettu.

Suomen korkea tupakkaverot verrattuna erityisesti Venäjään takaa edelleen, ettei savukkeiden laitton tuonti vähene tulevaisuudessakaan. Virosta hankittujen savukkeiden tuontirajoitusten vapautuminen siirtyi ainakin vuoteen 2009, koska Viro ei ole korottanut tupakkaveroaan EU:n minimivaatimusten mukaiseksi. Mikäli tuontirajoitukset poistuvat, on todennäköistä että "matkustajatuomina" ilmoitettujen, mutta jälleenmyyntiin tarkoitettujen savukkeiden laitton maahantuonti Virolta Suomeen lisääntyy.

Tapauksia

Luumäellä lokakuussa 2008 Itäisen tullipiirin rikostorjuntaryhmän partio kiinnitti yöaikaan huomiota, että venäläinen konttirekka kääntyikin Haminan sijasta Savitaipaleen suuntaan. Havainnon johdosta partio päätti lähteä seuraamaan mainittua rekkaa.

Pian todettiin, että lähellä sijainneen huoltamon pihalla oli aktiivista toimintaa. Paikalle saapui sekä suomalaisilla että venäläisillä rekisterikilvillä olevia autoja. Partio havaitsi, että lyhyen neuvonpidon jälkeen venäläiset nousivat suomalaisten kuljettamiin pakettiautoihin.

Paikalle kutsutut Itäisen tullipiirin rikostorjuntapartiot seurasivat pakettiautoja, jolloin partiot totesivat autojen kääntyvän samalle metsätielle, jolle mainittu rekka oli aikaisemmin ajanut. Rekan annettiin poistua paikalta, mutta pakettiautojen palattua metsätieltä, otettiin ne tullitarkastukseen. Suoritetussa tarkastuksessa havaittiin, että autojen tavaratiloihin oli lastattu savukelaatikoita.

Tämän jälkeen partiot ajoivat metsäautotien päähän, jolloin todettiin että purkauspaikeksi oli vielä jäänyt savukelaatikoita ja niitä vartioimaan oli jätetty yksi mies. Lähtöpaikkana toimineen huoltamon pihalta pidätettiin kolme henkilöä, joiden todettiin olleen osallisena savu-

kelaatikoiden noutamiseen.

Matkaa jatkamaan päästetyn rekan kuljettaja otettiin kiinni seuraavana päivänä, kun hän oli poistumassa ajoneuvonsa kanssa Suomesta. Kuljettaja kertoi toimittaneensa tyhjän kontin Kotkan satamaan. Konttiin suoritettua tarkastuksessa kontista löytyi jälkiä etuseinään rakennetusta kätkötilasta.

Asiassa suoritettua esitutkinnassa ilmeni, että kysymyksessä oli viipurilaisen savukemafian järjestelmällinen savukkeiden laitton maahantuonti Suomeen. Selvisi myös, että kiinniotettujen henkilöiden lisäksi metsästä oli käynyt hakemassa savukelaatikoita myös venäläissyntyinen, tuolloin vielä tuntematon mies farmarimallisen henkilöautolla. Yksi paikalla olleista tullimiehistä muisti nähneensä tapahtumailtana vastaavanlaisen farmariauton tankkaamassa läheisellä huoltoasemalla. Aseman maksutapahtumista pystyttiin selvittämään, että mainittuna iltana asemalla oli käynyt tankkaamassa Tampereen seudulla asuva venäläissyntyinen mies, joka jo aiemmin oli Tullin rikostorjunnan tuntema ja sekaantunut laittomaan savukkeiden tuontiin.

Esitutkinnassa ilmeni myös, että liiga oli toimittanut Suomeen savukkeita ainakin vuoden ajan. Heidän toi-

mintansa voitiin yhdistää vuoden takaiseen ”pimeäksi” jääneeseen tapaukseen, jossa yöllä pysäytetystä pakettiautosta löytyi runsaasti laittomasti maahan tuotuja savukkeita.

Tämä viipurilainen liiga hankki suomalaisilta savukkeiden välittäjiltä tilauksia, ja saatuaan niitä riittävän määrän liiga salakuljetti tilatun määrän konttiin rakennetussa kätkötilassa. Savukkeet purettiin jossain syrjäisessä paikassa, johon rekalla saattoi ajaa. Tämän jälkeen oppaina toimineet venäläiset henkilöt veivät ostajat purkauspaikalle. Oppaille oli jo Viipurissa ilmoitettu, kuinka monta laatikkoa kuhunkin pakettiautoon tuli lastata. Yleensä suomalaiset ostajat maksoivat savuketilauksensa suoraan Viipuriin tai viimeistään käteisellä savukkeiden luovutuksen yhteydessä. Jokaisella liigan jäsenellä oli oma roolinsa: oli lastaajia, vartiomiehiä, oppaita ja huoltamoilla toimivia ajojärjestelijöitä.

Ryhmän kokoonpano vaihteli ja liigan toimintaperiaatteena oli, että ”työmiehet” eivät tunteneet liigan ylintä johtoa.

Paljastuneessa tapauksessa Tulli otti haltuun laittomasti maahan tuotuja savukkeita yhteensä 4 550 kartonkia. Esitutinnan mukaan liiga oli tuonut laittomasti Suomeen 11:llä eri kerralla savuke-eriä, joiden suuruus esitutinnan mukaan olisi ollut ainakin 6 900 kartonkia.

Helmikuussa 2009 Lappeenrannan käräjäoikeus tuomitsi kuusi henkilöä ehdottomiin vankeusrangaistuksiin. Pisimmän tuomion 2 v 8 kk saivat venäläinen ja suomalainen päätekijä.

Metsäautotien päässä olevalla purkupaikalla savukelaatikoilla lastattu pakettiauto.

Vaalimaa 24.–25.1.2008

Vaalimaalla Tulli kiinnitti huomiota venäläiseen ajoneuvoyhdistelmään, jonka venäläinen kuljettaja ilmoitti olevansa matkalla Haminan satamaan. Ajoneuvoyhdistelmä jatkoi kuitenkin matkaansa kohti Helsinkiä ja se pysäköi

Loviisan leveäkaistatien alussa olevalle levähdysalueelle. Hetken kuluttua ajoneuvoyhdistelmän perävaunusta aloitettiin purkamaan savukelaatikoita paikalla olleisiin pakettiautoihin, jotka Tulli pysäytti niiden poistuttua lastauspaikalta.

Tarkastuksessa todettiin, että pakettiautoihin oli lastattu laittomasti maahan tuotuja savukkeita. Esitutinnan aikana Tullin haltuun otettiin savukkeita yhteensä 4 283 kartonkia eli 856 600 kpl ja vältetyt maahantuontiverot olivat yhteensä 165 000 euroa.

Savukkeiden salakuljetusta tyhjiksi ilmoitettuihin merikontteihin varta vasten rakennetuissa kätkötiloissa

Venäläinen autonkuljettaja saapui 19.5.2008 aamuyöstä yksin ajoneuvoyhdistelmällä Venäjältä Nuijamaan tulliin. Ajoneuvoyhdistelmän trailerin päällä oli tyhjäksi ilmoitettu merikontti. Ajoneuvoyhdistelmään suoritettua tullitarkastuksessa havaittiin, että merikontin sisäpuolella etuseinään oli tehty teräksisellä väliseinällä rakennettu kätkötila, josta löytyi 5 000 kartonkia savukkeita eli yhteensä miljoona savukkeita.

Savukkeiden vältetyt maahantuontiverot olivat yhteensä 19 2750 euroa.

Kuvia savukkeiden kätköpaikasta tyhjäksi ilmoitetussa merikontissa.

Vaalimaalle saapui 26.5.2008 aamuyöllä venäläinen ajoneuvoyhdistelmä, jossa oli tyhjäksi ilmoitettu merikontti. Kuljettaja kertoi jatkavansa matkaa Mussaloon Kotkaan, missä auto ohjattiin tarkempaan tullitarkastukseen.

Tarkastuksen tuloksena löytyi etuseinään rakennetusta kätköstä 4 500 kartonkia, yhteensä 900 000 savuketta, joiden vältetyt maahantuontiverot olivat yhteensä 173 500 euroa.

Savukkeita laittomasti tuotuna perävaunuun rakennetussa kätkötilassa

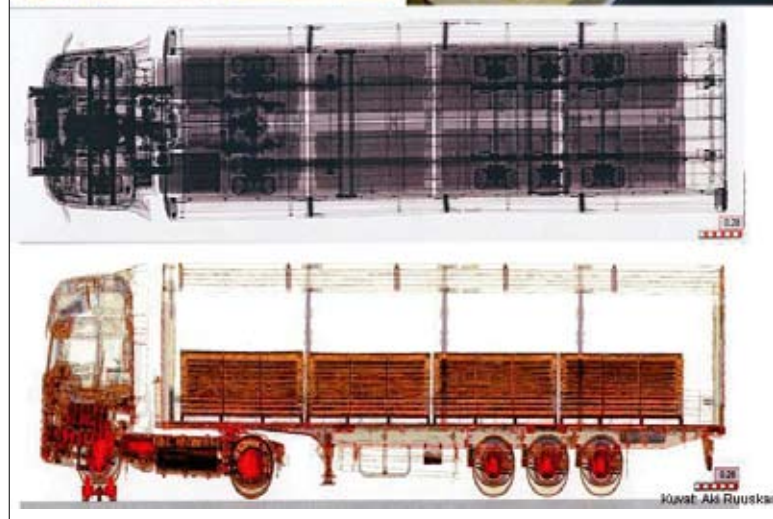
Haminan tullin partio suoritti tullivalvontaa Haminan satamassa 27.5.2008 perävaunuihin, joita oli purettu laivasta ja siirretty kentälle, mistä perävaunuja on vapaasti noudettavissa jatkokuljetuksia varten. Perävaunut olivat saapuneet laivalla Pietarista Suomeen, ja niiden oli tarkoitus jatkaa samana iltana laivalla kohti Antwerpeniä. Kahteen perävaunuun oli rakennettu kätkötilat perävaunujen etuosaan.

Perusteellisessa tarkastuksessa todettiin toiseen perävaunuun olevan kätkettynä 6 357 kartonkia savukkeita eli yhteensä 1 271 400 ja toiseen perävaunuun 6 383 kartonkia eli yhteensä 1 276 600 savuketta. Näissä kahdessa perävaunussa oli kätkettynä yhteensä 12 740 kartonkia eli 2 548 000 savuketta, joiden vältetyt maahantuontiverot olivat yhteensä 491 127 euroa.

Nuijamaa 3.11.2008

Venäläinen ajoneuvonkuljettaja saapui Venäjältä yksin venäläisellä ajoneuvoyhdistelmällä Nuijamaan tulliin. Tullissa hän esitti passituksen, jolla ajoneuvon lastina olleet seinäelementit passitettaisiin Lappeenrannan tulliin, missä ne tullattaisiin vapaaseen liikkeeseen.

Ajoneuvoyhdistelmä määrättiin Vaalimaan tullin läpivalaisulaitokseen läpivalaistavaksi. Läpivalaisussa todettiin, että 80 seinäelementin sisään oli kätkettynä savukkeita. Seinäelementit purettiin ja niiden todettiin sisältävän 14 428 kartonkia eli 2 885 600 savuketta. Vältetyt maahantuontiverot olivat yhteensä 556 199 euroa. Kyseinen kuljettaja oli kuljettanut vastaavanlaisia seinäelementtejä Venäjältä Suomeen kuusi kertaa aikaisemmin vuoden 2008 aikana.

Venäjältä Suomeen saapuneessa ajoneuvoyhdistelmässä oli seinäelementtien sisään taitavasti kätkettynä 2,8 miljoona savuketta

Yritysten nimen kaappaaminen salakuljetusrikosten toteuttamisessa

Viime aikoina on saatu varmistettua tietoa, että Euroopan yhteisön alueella yritysten nimiä on kaapattu rikolliseen käyttöön. Ilmiöstä käytetään ulkomailla termiä "identity hijacking".

Suomalaisetkin yritykset ovat joutuneet tämän rikollisen ilmiön kohteeksi. Rikostorjunnan tietoon on tullut lähiaikoina ainakin neljä tapausta, joissa rehellisesti toimivien suomalaisyritysten nimeä, yhteystietoja ja jopa itse tuotteita on käytetty hyväksi savukesalakuljetusten toteuttamisessa.

Mainittuja tapauksia on paljastunut Latviassa, Saksassa, Ruotsissa ja Puolassa.

Nuuska

Nykyisen EU-lainsäädännön mukaan nuuskan myyminen EU:n jäsenvaltioissa on kiellettyä. Ruotsin valtiolla on kuitenkin poikkeuslupa nuuskatuotteiden myyntiin, mutta sen velvollisuus on valvoa, ettei nuuskaa päädy myyntiin muihin yhteisön maihin.

Nuuskan myynti kiellettiin myös Suomessa vuonna 1995. Nuuskaa saa kuitenkin tuoda matkustajatuontina omaan käyttöön. Määrää ei ole laissa määrätty. Nuuskaa on tuotu viime vuosina Suomeen mm. Ruotsista ja Venäjältä.

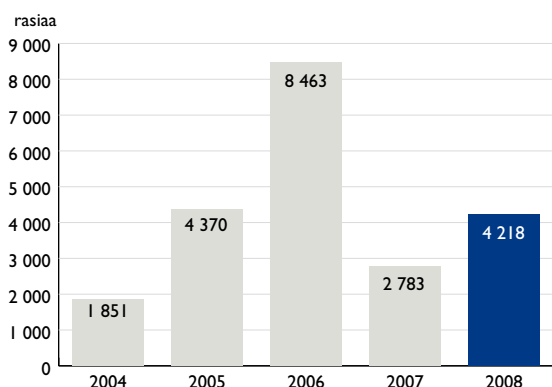
Omaan käyttöön tuodun nuuskan lisäksi on tullut tietoon useita laajamittaisia kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuneita nuuskan maahan-tuontejä. Laittomasta maahantuonnista ja myynnistä saadut tulot ja vältetyt verot nousevat miljooniin euroihin. Nuuskan laitton tuonnin ja välityksen on havaittu olevan laajamittaista ja organisoitua toimintaa. Useassa tapauksessa nuuskat on hankittu laivoilta Suomen ja Ruotsin välisestä laivaliikenteestä.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti vuoden 2008 puolella työryhmän pohtimaan nuuskan myynnin vapauttamista tai täydellistä tuontikieltoa. Työryhmä päätyi pohdinnassaan nuuskan tuontikieltoon, myös yksityishenkilöiden osalta. Julkinen keskustelu asiasta jatkuu.

Vuonna 2008 Tullissa tutkittiin useita laajoja juttuja nuuskaan liittyen. Nuuskan laitton toimintaan liittyviä rikosnimikkeitä olivat muun muassa salakuljetus, tupakkalain vastaisen tuotteen myyminen, veropetoksen eri tekemuodot, laitton tuontitavaraan ryhtymisen eri tekemuodot ja avunanto edellämainittuihin rikoksiin.

Läntisessä tullipiirissä tutkittiin vuonna 2008 juttu, jossa oli 13 rikoksesta epäiltyä. Päätekijän epäillään salakuljettaneen ja edelleen myyneen Tampereen seudulla vuosien 2005–2008 välisenä aikana noin 1 100 kiloa nuuskaa. Vältettyjen verojen määrä oli yli 91 000 euroa.

Tullin takavarikoima nuuska 2004–2008

Eteläisessä tullipiirissä tutkittiin vuonna 2008 juttu, jossa oli noin 30 rikoksesta epäiltyä. Jutun päätekijäpariskunnan epäillään tuoneen ja myyneen vuosien 2005–2008 välisenä aikana yli 2 000 kiloa nuuskaa. Vältettyjen verojen määrä oli yli 200 000 euroa.

Immateriaalirikokset

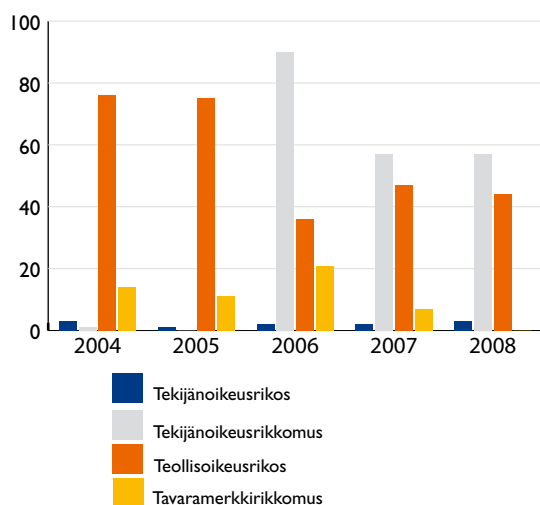
Suomen tulli esti vuonna 2008 kaikkiaan 1,35 miljoonan väärennetyn ja laittomasti valmistetun tuotteen pääsyn markkinoille. Aitojen tuotteiden arvo olisi ollut lähes 17 miljoonaa euroa. Teollis- ja tekijänoikeutta loukkaavia tapauksia paljastettiin 537, joista suurimman ryhmän muodostivat matkustajaliikenteessä ja postilähetyksissä havaitut tekijänoikeutta loukanneet tallenteet, 433 tapausta. Rikosasioina tapauksista käsiteltiin yhteensä 104.

Vuonna 2008 sovellettiin edelleen vuoden 2006 alussa voimaan tullutta tekijänoikeuslain uudistusta, jonka myötä astui voimaan nollatoleranssi koskien maahantuotavia tekijänoikeutta loukkaavia tuotteita. Paljastuneesta 60 tekijänoikeusrikos-tapauksesta 57 oli rikkomuksia, jotka käsiteltiin suurelta osin rangaistusmääräysmenettelyssä. Rikosjuttujen määrän väheneminen on osoitus lain toimivuudesta ja siitä, että matkustajat tietävät piratituotteiden laittomuudesta. Tekijänoikeusrikkollisuuden vahva siirtyminen sähköiseen ympäristöön, Internet-rikollisuudeksi, on osaltaan selittävä tekijä tapausten vähenemiselle.

Lääkeväärennösten Internet-tilausten ja yksityishenkilöille saapuneiden postilähetysten määrät kasvoivat edelleen. Tulli otti haltuunsa yli 2 000 erää väärennettyjä lääkkeitä ja 60 000 väärennettyä lääkevalmistetta. Lähes kaikki olivat kotimaiseen kulutukseen tarkoitettuja väärennettyjä potenssilääkkeitä.

Kaupallisesta liikenteestä paljastui ainoastaan yksi 5 000 tabletin erä Viagran jäljitelmiä, jotka olivat matkalla Suomen kautta Venäjälle. Ei-kaupalliset lääkeväärennöstapaukset tutkitaan ja tilastoidaan rikosilmoitusjärjestelmään ainoastaan lääke-rikoksina, eikä teollisoikeusrikoksina.

Immateriaalirikokset 2004–2008

Väärennetyjen arvokellojen salakuljetusta Kiinasta Suomen kautta EU:n markkinoille

Eteläisessä tullipiirissä toteutettiin kesällä 2008 viranomaisyhteistyötä Espanjan tullin kanssa. Eteläisen tullipiirin lentorahdissa havaittiin kesällä 2008 lähetyks, joka sisälsi noin 10 000 kappaletta väärennetyjä arvokelloja. Lähetyks oli matkalla Kiinasta Suomen kautta Espanjaan. Lähetyksen arvoksi on arvioitu noin 1,5 miljoonaa euroa.

Paljastunut tapaus on tietyiltä piirteiltään samantyyppinen kuin kesällä 2007 paljastettu arvokellojen salakuljetustapaus. Myös tuossa aiemmassa tapauksessa oli kyse tuoteväärennösten salakuljettamisesta Kiinasta Suomen kautta Espanjaan. Tuolloin kolmella eri lennolla Kiinasta saapuneilta viideltä matkustajalta, jotka olivat menossa Espanjaan, otettiin haltuun lähes 7 000 merkikelloa. Lisäksi kahdella eri lennolla saapuneilta kolmelta matkustajalta, jotka olivat jatkamassa matkaansa Puolaan, otettiin haltuun useita satoja erilaisia matkapuhelinten osia.

Nyt paljastuneessa tapauksessa arvokelloja yritettiin salakuljettaa rahtina, kun vuoden 2007 tapauksessa tuoteväärennökset löytyivät lentomatkustajien matkatavaroista. Tapaukset eroavat toisistaan myös siinä, miten niiden esitutkinta suoritettiin. Vuoden 2007 tapauksen osalta tuoteväärennökset pysäytettiin Suomessa ja esitutkinta käynnistettiin asianomistajien tehtyä tutkintapyyntöä. Tapauksia tutkitaan teollisoikeusrikoksina ja tavaramerkkirikkomuksina. Epäiltyjä yritettiin saada kuulua oikeusaputeitse Espanjassa. Heitä ei kuitenkaan ole tavoitettu.

Vuoden 2008 tapauksessa annettiin lähetyksen jatkaa Suomen kautta Espanjaan ja asiasta tiedotettiin määrällään viranomaisille tavoitteena saada vastaanottava taho kiinni Espanjassa. Espanjan viranomaiset takavari-

koivat kellot ja ovat käynnistäneet asiassa esitutkinnan epäilyistä teollisoikeusrikoksesta ja salakuljetuksesta.

Molemmat tapaukset ovat hyviä esimerkkejä siitä, että järjestäytynyt rikollisuus etsii jatkuvasti uusia reittejä ja keinoja kuljettaa laitonta tavaraa EU:n markkinoille. Onkin todennäköistä, että Suomen kautta tapahtuvaa matkustajaliikennettä ja lentorahtia yritetään käyttää entistä enemmän tuoteväärennösten salakuljetukseen Euroopan yhteisön alueelle.

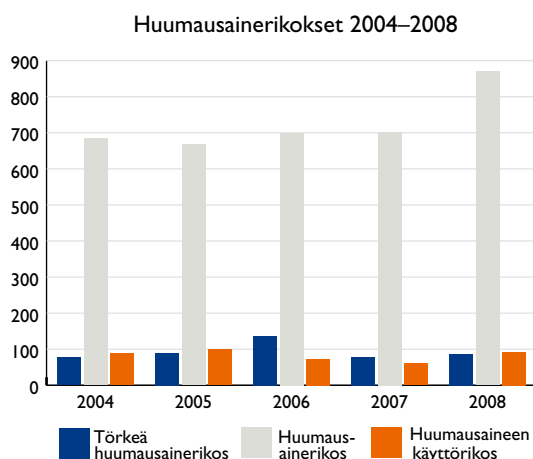
Espanjan viranomaisten mukaan tuoteväärennösjutuilla on usein liittymä laittoman maahanmuuton järjestämiseen. Kuvasa Singaporesta Bangkokin ja Helsingin kautta Madridiin kesällä 2008 matkalla olleet yli 10 000 kpl väärennetyt arvokellot Espanjan viranomaisten hallussa.

Huumausainerikokset ja huumausaineiden lähtöaineet

Huumausaineet

Tulli paljasti vuonna 2008 yhteensä 1 050 huumausainerikosta. Määrä kasvoi 25 prosenttia vuodesta 2007. Törkeitä huumausainerikoksia oli 87 ja huumausainerikoksia 870. Huumausaineen käyttör rikoksia tuli ilmi 93. Törkeistä huumausainerikoksista epäiltiin 130 henkilöä, joista suomalaisia oli 78, virolaisia 22 ja venäläisiä neljä. Törkeistä huumausainerikoksista paljastui 73 prosenttia Eteläisessä tullipiirissä.

Huumausaineita takavarikoitiin yhteensä 2 316 kiloa. Tästä määrästä khatin osuus oli 97 prosenttia. Muita huumausaineita takavarikoitiin 63 kiloa. Erityisesti hasista takavarikoitiin edellisvuosia vähemmän. Merkille pantavaa on erilaisten designhuumeiden yleistymisen ja huumausaineiksi luettavien lääkkeiden laittoman tuonnin kasvu.

Synteettiset huumausaineet

Amfetamiinia ja metamfetamiinia takavarikoitiin yhteensä 31 kiloa. Määrä on pysynyt jo usean vuoden ajan samalla tasolla. Amfetamiinia salakuljettiin Suomeen edelleen pääasiallisesti Virossa ja rikoksesta epäilty oli yleensä kansalaisuudeltaan virolainen. Amfetamiinin ja metamfetamiinin tuottamisessa Liettuan osuus on kasvamassa. Maastokätkö on huumausaineen luovutuksessa käytetyin tapa.

Tulli takavarikoi ekstaasia vain 60 tablettia. Kokaiinin ja uusien designhuumeiden yleistymisen viihdehuumeena on syrjäyttänyt ekstaasin käyttöä nuorison keskuudessa. Useat designhuumeet luokitellaan lääkeaineiksi, kuten fenatsepami ja metyloni.

Designhuumeita tulee markkinoille jatkuvasti muun muassa Internetin välityksellä. Aineiden luokittelu huumausaineeksi kestää valvonnan näkökulmasta kohtuuttoman kauan. BZP (1-bentzyylipiperatsiini) saatiin kuitenkin keväällä EU-maissa huumausainevalvonnan piiriin ja luokiteltiin Suomessa huumausaineeksi 1.9.2008.

Tapauksia

Elokuussa 2008 Tallinnasta Helsinkiin saapui kaksi virolaista miestä. Tullilla oli syytä epäillä, että miesten matka liittyi huumausaineiden salakuljetukseen. Maahan saapuneet miehet sekä heidän seuraansa liittynyt kolmas henkilö lähtivät ajamaan Lohjalle todennäköisesti varmistamaan huumausaineiden maastokätköä. Seuraavana aamuna yksi edellisenä päivänä kätköllä käyneistä miehistä saapui hakemaan huumausaineita seurassaan jälleen uusi henkilö.

Miesten käytössä ollut ajoneuvo pysäytettiin Espoossa ja asiaan liittyneet neljä miestä otettiin kiinni epäiltynä törkeästä huumausainerikoksesta. Tarkastuksessa autosta takavarikoitiin kaksi kiloa amfetamiinia. Asiaan liittyvissä kotietsinnöissä takavarikoitiin pieni määrä kokaiinia sekä luvaton ampuma-ase.

Asian käsittely tuomioistuimessa on kesken.

• • • • •

Katajanokalla tullivalvontaa suorittanut huumekoira reagoi toukokuussa 2008 saapuneeseen virolaiseen miesmatkustajaan. Tarkastuksessa miehen repusta löytyi kuusi kiloa amfetamiinia. Puhuttelussa mies kertoi, että hänen oli määrä tavata huumausaineiden vastaanottaja Helsingin keskustassa. Esitutkinnassa mies tarkensi kertomustaan ja ilmoitti, että hänellä oli tarkoitus toimittaa huumausaineet Helsingissä olevaan maastokätköön.

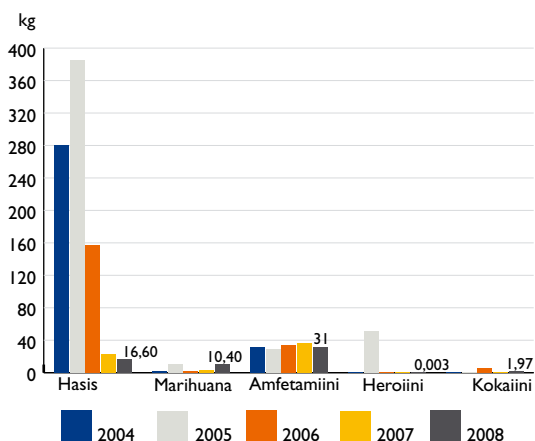

Maastokätköltä haetut kaksi kiloa amfetamiinia.

Hän myönsi salakuljettaneensa huumausaineita Suomeen kuusi kertaa aiemmin vuosina 2007 ja 2008.

Helsingin käräjäoikeus tuomitsi miehen 7 vuoden ehdottomaan vankeuteen.

Yleisimmät huumeet Tullin takavarikoissa 2004–2008

Irlannissa asuva myyntiedustaja markkinoimassa ”designhuumeita” Suomessa

Marraskuussa 2008 Suomeen saapui venäläinen mieshenkilö, joka ilmoitti asuvansa Irlannissa ja työskentelevänsä rohdoskaupassa, jossa myydään nk. laillisia huumausaineita eli designhuumeita. Miehellä oli mukanaan 625 BZP-tablettia. Mies kertoi tarkistaneensa Internetistä, että aine ei ole Suomessa laitton. Miehen tarkoituksena oli tulla muodostamaan liikesuhteita ja tarjota tabletteja myyntiin. Miehellä sattui kuitenkin kauhea erehdys, koska BZP oli ennätetty luokitella Suomessa huumausaineeksi 1.9.2008.

Käräjäoikeus tuomitsi miehen huumausainerikoksesta kuuden kuukauden ehdolliseen vankeuteen. Vaikka BZP-tablettien määrä oli suuri, käytti oikeus rinnastuksena toista synteettistä huumausainetta, jolloin vaikutus vastasi noin 25 grammaa amfetamiinia.

Bentzyylipiperatsiini eli BZP on luokiteltu huumausaineeksi Suomessa 1.9.2008 alkaen.

Opiaatit

Heroiini

Tulli takavarikoi heroiniä ainoastaan kolme grammaa vuonna 2008. Vaikka heroinin tarjonta maailmalla on lisääntynyt, ei poliisin ja Tullin tilastojen mukaan heroiniä kuitenkaan liiku kovin paljon Suomen markkinoilla.

Suomessa narkomaanit luottavat edelleen teollisesti valmistettuun puhtaaseen Subutexiin.

Buprenorfiini (Subutex)

Subutexia takavarikoitiin 3 238 tablettia. Tullin tietoon ei viime vuonna tullut laajempia Subutexin salakuljetusorganisaatioita. Baltian maiden liittyttyä vuoden 2007 joulukuussa Schengen-alueeseen Subutexin tuonti Virosta laillisilla resepteillä loppui. Tämän jälkeen Subutexia on takavarikoitu Tallinnan ja Helsingin välisessä liikenteessä lähinnä satunnaisesti.

Ranskan ohella Englannista tuodaan lisääntyvässä määrin Sutexia lääkemääräyksillä.

Kannabis

Tulli takavarikoi hasista yhteensä 16,6 kiloa. Hasista on kuitenkin edelleen käytetyin huumausaine, ja sen kysyntä on suurta. Tullin vähäinen takavarikkomäärä osoittanee, että salakuljetus on järjestäytyntä ja hasista salakuljetetaan suurissa kertaerissä EU-sisäliikenteessä, mikä vaikeuttaa salakuljetuksen paljastamista. Nigerianlaisten osuus paljastuneissa kannabiksen salakuljetustapauksissa oli merkittävä.

Marihuanaa takavarikoitiin 10,4 kiloa. Marihuana on kysyttyä huumausainemarkkinoilla.

Kannabiksen siemeniä tilataan runsaasti Internetistä ja kotikasvatuksen rinnalle on tullut ammattimaisempi kasvatusta. Poliisin huumausainetilastojen mukaan takavarikoitujen kannabiskasvien määrä lähes kaksinkertaistui edellisestä vuodesta.

Tapauksia

Helmikuussa 2008 otettiin tarkastukseen nigerialainen mies, joka saapui lentäen Barcelonasta Helsinkiin. Miehen hallusta takavarikoitiin 2,2 kiloa hasista. Mies yritti salakuljettaa hasiksen Suomeen jalkoihinsa teipattuna. Myös Suomessa asuvaa vastaanottajaa epäiltiin törkeästä huumausainerikoksesta. Vantaan käräjäoikeus tuomitsi nigerialaismiehen vuoden ja 3 kuukauden ehdottomaan vankeuteen.

Huhtikuussa 2008 Helsingin Länsisatamassa ohjattiin tullitarkastukseen Rostockista laivalla saapunut suomalainen mies. Miehen hallusta takavarikoitiin noin kilo hasista, kilo marihuanaa sekä muutama ekstaasitabletti. Kuulusteluissa mies kertoi luopuneensa puoli vuotta aikaisemmin asunnostaan ja myyneensä koko omaisuutensa. Rahoilla hän päätti ostaa Hollannista hasista ja marihuanaa.

Kokaiini

Vuonna 2008 Tulli takavarikoi kokaiinia lähes kaksi kiloa, puolet enemmän kuin edellisvuonna. Kokaiinin käyttö on lisääntynyt koko Euroopan yhteisön alueella.

Tapauksia

Maaliskuussa 2008 Helsinki-Vantaan postitullissa paljastui Yhdysvalloista lähetetty 40 gramman kokaiinierä osoitettuna turkulaiselle yritykselle. Turun tullin suorittamassa esitutkinnassa selvisi, että neljä suomalaista ja amerikkalainen mies olivat järjestäneet vuodesta 2007 Yhdysvalloista Suomeen neljässä postilähetyksessä 110 grammaa kokaiinia. Kesällä 2008 takavarikoitiin neljästä postilähetyksestä 400 grammaa kokaiinia. Yhteensä kokaiinia takavarikoitiin 440 grammaa sekä juttuun liittyen muun muassa huumelääkkeitä, dopingaineita ja aseita.

Tuomiot olivat 1 vuodesta 6 kuukaudesta 4 vuoteen ehdotonta vankeutta.

• • • • •

Marraskuussa 2008 Helsinki-Vantaan lentoasemalla ohjattiin ennakkoprofiloinnin perusteella tullitarkastukseen Malagasta Barcelonan ja Tukholman kautta saapunut irlantilainen mies, jonka kädestä löytyi 50 grammaa painava musta kokaiinia sisältävä nyytti. Oikeuslääketieteellisessä tutkimuksessa todettiin miehellä olevan kehoonsa kätkeytyneenä vielä kaksi vastaavanlaista nyyttiä. Kokaiinia takavarikoitiin yhteensä 135 grammaa.

Esitutkinta on kesken.

• • • • •

Joulukuussa 2008 Vuosaaren satamassa takavarikoitiin Saksasta laivalla saapuneesta kuorma-autosta noin kilo

LSD-annosliuskoja.

kokaiinia ja 1 000 käyttöyksikköä LSD:tä. Autonkuljettaja ja matkustaja olivat Venäjän kansalaisia. Kokaiini oli pakattu kahteen pakettiin, jotka oli piilotettu auton takapenkin selkänojan sisälle. LSD löytyi muovipussissa olleesta puolityhjistä keksilaatikosta. Esitutkinnassa selvisi, että huumausaineiden lopullinen määränpää oli Venäjä.

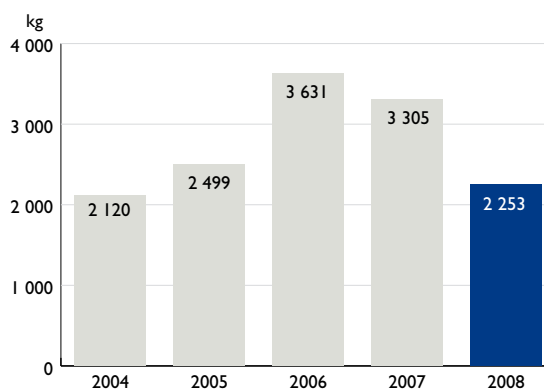
Tapauksen esitutkinta on kesken.

Khat

Khatia takavarikoitiin 2 253 kiloa. Khat on pysynyt etnisten ryhmien huumavälikäteenä ja sen välittäminen on organisoitua.

Takavarikoitu khat 2004–2008

Tapaus

Maaliskuussa 2008 Metsälän maatullissa takavarikoitiin 44 kiloa khatia. Lähetysten vastaanottajiksi paljastui neljä somalialaistaustaista Suomessa asuvaa miestä. Esitutkinnassa selvisi, että vastaavia khat-lähetyskäsä oli tullut Suomeen 15. Aikaisemmin samat miehet olivat epäiltyinä huumausainerikoksesta Tullin vuonna 2007 tutki-

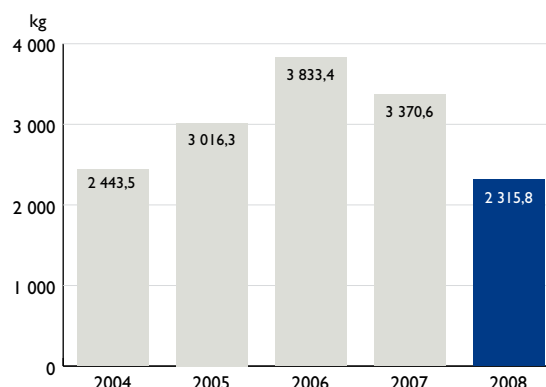
massa laajassa khatin välitystä ja salakuljetusta koskevassa tapauksessa.

Helsingin käräjäoikeus tuomitsi päätekijälle 3 kuukautta ehdotonta ja muille 30 päivää ehdollista vankeutta.

LSD

Tulli takavarikoi 1 516 LSD-käyttöyksikköä. Näistä suurin osa oli matkalla Venäjälle.

Takavarikoidut huumeet Tullin tutkimissa jutuissa
2004–2008

Onnistunutta yhteistyötä Suomen ja Viron tullin kesken

Tapaus lida

Operaatio lida oli Eteläisen tullipiirin rikostorjuntayksikön ja Viron tullin vastaavan yksikön yhteisoperaatio. Kysymys oli laajamittaiseen huumeiden salakuljetukseen ja välitykseen keskittyneen organisaation paljastamisesta.

Vuonna 2007 joulukuussa takavarikoitiin virolaisen miehen hallusta kilo amfetamiinia. Tästä alkaneen Suomen ja Viron tullien kiinteän yhteistyön tuloksena Viron tullista ilmoitettiin helmikuussa 2008 Eteläisen tullipiirin rikostorjuntaan, että joulukuiseen tapaukseen liittyen Tallinnasta Helsinkiin lähteneessä matkustaja-aluksessa olisi huumekuriiri. Miespuolisen kuriirin henkilöllisyys ei ollut tiedossa.

Eteläisen tullipiirin rikostorjunta organisoii Helsingin Länsisatamaan laajamittaisen maahantulotarkastuksen, jolloin tullitarkastukseen ohjattiin myös virolainen pariskunta. Tarkastuksessa miehen hallussa olleiden neljän olut- ja lonkerolaatikoiden sisältä löydettiin 13 lasipurkkia. Lasipurkkeihin oli pakattu vaaleanpunaista jauhetta, joka tarkemmassa analyysissä osoittautui amfetamiiniksi, jota oli yhteensä noin viisi kiloa.

Esitutkinnaissa selvisi, että molempien lähetysten toimeksiantaja oli sama virolainen mieshenkilö. Tästä alkoi Suomen ja Viron tullien yhteinen tiedusteluaihe, jonka aikana selvisi, että seuraava huumausaine-erä salakuljetetaan Suomeen huhtikuussa 2008.

Ennakkotiedon mukaisesti neljä virolaista miestä saapui laivalla Tallinnasta Helsinkiin ja he ajoivat satamasta suoraan Malmin hautausmaalle. Hautausmaan pysäköintipaikalla yksi miehistä poisti auton polttoainetankista 10 muovipulloa ja kätki ne hautausmaalla olleeseen sepelilaatikoon. Tämän jälkeen miehet soittivat joulukuun ja helmikuun tapausten esitutkinnaissa paljastuneelle virolaiselle toimeksiantajalle ilmoittaakseen

muovipullojen kätköpaikan. Toimeksiantaja välitti tiedon edelleen suomalaiselle vastaanottajalle.

Seuraavana päivänä yhteyshenkilö yhdessä kaverinsa kanssa saapui paikalle skootterilla ja toinen otti sepelilaatikosta paketin, jolloin molemmat henkilöt otettiin kiinni.

Amfetamiinia takavarikoitiin kolme kiloa. Esitutkinnaissa paljastui myös kuukautta aikaisemmin tehty salakuljetusmatka, jolloin kaksi virolaismiestä oli tuonut Suomeen kaksi kiloa amfetamiinia. Operaation aikana vangittiin 5 virolaista ja 5 suomalaista henkilöä.

Helsingin käräjäoikeus tuomitsi tekijöille törkeästä huumausainerikoksesta enimmillään 12 vuotta ja vähimmillään 1 v 10 kk ehdotonta vankeutta.

Tällaiseen lopputulokseen päästiin ainoastaan saumattomalla ja onnistuneella rajat ylittävällä viranomaisyhteistyöllä.

Suomen ja Viron yhteistyön tuloksena saatiin selvitettyä amfetamiinitapauksia.

Savukkeiden salakuljetuksesta amfetamiinin salakuljetukseen

Pohjoisen tullipiirin rikostorjuntayksikkö alkoi syksyllä 2007 kohdistaa rikostiedustelua Oulussa asuvaan suomalaismieheen, jota epäiltiin savukkeiden salakuljetuksesta ja levityksestä Virosta ja Venäjältä Suomeen. Esitutkinta aloitettiin tammikuun alussa 2008, jolloin melko nopeasti selvisi, että kyseisen oululaismiehen organisoima toiminta liittyikin amfetamiinin salakuljetukseen.

Helmikuun alussa takavarikoitiin Posiolla yhteistyössä KRP:n Rovaniemen yksikön kanssa yksi kilo amfetamiinia. Esitutkinnassa selvisi, että jo tammikuussa 2008 oli tämän organisaation toimesta Kuusamossa välitetty 600 grammaa amfetamiinia. Tämän 1,6 kilon amfetamiinin välitysorganisaation esitutkinnan suoritti keskusrikospoliisi. Rovaniemen käräjäoikeus tuomitsi useita henkilöitä vankeusrangaistuksiin, muun muassa lappilainen välitysorganisaation päätekijä sai 5 vuotta vankeutta.

Huhtikuussa esitutkintaan saatiin mukaan Vantaan poliisin huumarikosyksikkö, joka auttoi erityisesti pääkaupunkiseudulla suoritettavassa rikostarkkailussa. Jutun paljastamisvaiheen aikana toteutettiin varsin kattavaa tarkkailua sekä Pohjois-Suomessa että pääkaupunkiseudulla.

Jutussa oli poikkeuksellisen laaja telekuunteluaineisto, kymmeniä tuhansia puheluita ja tekstiviestejä. Epäillyt vaihtoivat viikoittain liittymiä sekä puhelinlaitteita, jonka johdosta rikosasiassa jouduttiin hakemaan poikkeuksellisen runsaasti telepakkokeinoja, seitsemän kuukauden aikana noin 70. Esitutkinnan aikana kuunneltiin lähes sataa liittymää ja noin 30 telepäätelaitetta.

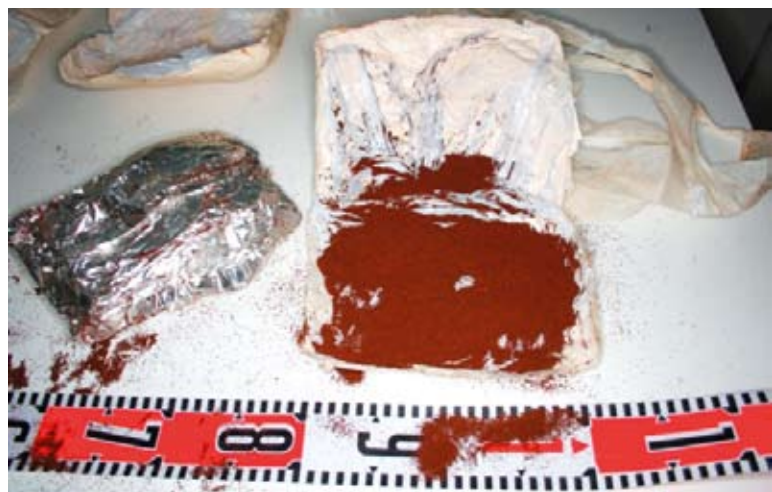
Elokuun puolivälissä takavarikoitiin noin viisi kiloa amfetamiinia organisaation kuriirilta Helsingin satamassa. Esitutkinnan perusteella tämä oli ensimmäinen erä suunnitellusta 20 amfetamiinikilon salakuljetuksesta Suomeen. Osa takavarikoidusta huumausaine-erästä oli tarkoitettu Pohjois-Suomen markkinoille.

Neljä päätekijää pidätettiin välittömästi Helsingin seudulla ja vangittiin. Rikoskokonaisuudessa on ollut vangittuna yhteensä kuusi henkilöä, joista neljä on edelleen vangittuna. Virolainen huumausaineen salakuljetuksen järjestelijä pidätettiin eurooppalaisella pidätysmääräyksellä ja tuotiin marraskuussa Suomeen. Hän on edelleen vangittuna.

Oulun seudun ulosottovirasto ulosmittasi pääteki-jältä rikoshyötynä henkilöauton käräjäoikeuden tekemän turvaamistoimenpiteen johdosta.

Päätekijä oli salakuljetusorganisaation selkeä johtaja. Hän jakoi tehtävät niin aineiden hankintaan, rahoitukseen, salakuljetukseen kuin välitykseenkin. Kaikilla organisaation toimintaan osallistuneilla oli rikostaustaa.

Kuusamon käräjäoikeus tuomitsi tammikuussa 2009 pääteki-jän törkeästä huumausainerikoksesta 9,5 vuoden vankeusrangaistukseen sekä menettämään valtiolle 21 500 euroa rikoksen tuottamana taloudellisena hyötynä. Huumausaineiden välityksestä vastaava sai törkeäs-

Huumausaineiden ominaishajua pyritään usein peittämään erilaisilla muilla vahvoilla tuoksuilla kuten kahvilla, mausteilla jne.

tä huumausainerikoksesta 6 vuotta vankeutta, virolainen huumausaineiden salakuljetuksen järjestelijä niin ikään 6 vuotta vankeutta, salakuljettaja 5 vuotta vankeutta ja rahoittaja avunannosta törkeään huumausainerikokseen 3 vuotta vankeutta. Tuomion lainvoimaiseksi tulon jälkeen virolainen on käräjäoikeuden päätöksen mukaan luovutettava takaisin Viroon rangaistusta suorittamaan.

Huumausaineiden lähtöaineet eli prekursorit

Tilanne huumausaineiden lähtöaineiden osalta on Suomessa pysynyt muuttumattomana viime vuosien aikana. Muissa EU-jäsenmaissa tehty haltuunotot ja takavarikot ovat sen sijaan huomattavasti kasvaneet erityisesti viime vuonna. Suurimmat haltuunotot ja takavarikot on tehty kansainvälisessä lentorahti liikenteessä.

YK:n maailman huumereportin mukaan Eurooppa on edelleen johtava alue synteettisten huumausaineiden valmistuksessa.

Synteettisten huumausaineiden valmistamiseksi tarvitaan lähtöaineita, kuten 3,4-metyleenidioksi-fenyyli-2-propanoni (PMK) tai 1-fenyyli-2-propanon (BMK). Näitä aineita ei kuitenkaan valmisteta yhteisön alueella ja niiden laillinenkin käyttö on erittäin vähäistä rajoittuen pääasiassa lääke- ja kemianteollisuuteen. Tämän seurauksena näitä aineita salakuljetetaan Euroopan alueelle.

EU-komissio perusti ongelmaa käsittelemään työryhmän DPPG (Drug Precursors Project Group) Tulli 2007 -ohjelman alaisuuteen vuoden 2007 alussa. Työryhmä koostuu jäsenmaiden kenttätason tullivirkailijoista ja se pyrkii lisäämään tietoisuutta

huumausaineiden lähtöaineista, koulutuksesta sekä havaitsemis- ja tunnistamisvälineistä. Työryhmä jatkaa edelleen työskentelyään Tulli 2013 -ohjelman alla.

Työryhmä on saanut valmiiksi asiaa käsittelevän vihkosen, jota tullaan jakamaan yhteisön tullivirkailijoille heidän omalla kielellään. Myös koulutus tehostuu, kun komission sähköinen koulutusohjelma valmistuu. Se on tarkoituksena ottaa käyttöön kaikissa yhteisön jäsenmaissa. Työryhmä on myös laatinut yleiset riski-indikaattorit huumausaineiden lähtöaineille.

Synteettisten huumausaineiden valmistus on erittäin tuottoisaa. Esimerkiksi yhdestä litrasta normaalisti parfyymien valmistuksessa käytetävästä PMK:sta eli 3,4-metyleenidioksi-fenyyli-2-propanonista voi huumausainesaanto olla noin 100 000 ekstaasitablettia, joiden katukauppa-arvo on 100 000 euroa.

Samoin yhdestä litrasta BMK:ta eli 1-fenyyli-2-propanonia, jota käytetään kemian- ja lääketeollisuuden tuotteiden valmistuksessa, voidaan valmistaa 50 000 käyttöannosta amfetamiinia. Annosten katukauppa-arvo voi olla jopa 800 000 euroa.

Efedriinikilosta voidaan valmistaa noin 20 000 metamfetamiinin käyttöannosta, joiden katukauppa-arvo on noin 400 000 euroa. Efedriiniä käytetään laillisesti lääketeollisuudessa, mm. yskänlääkkeiden valmistuksessa.

Huumausaineiden lähtöaineet ovat tullivalvonnalle haasteellinen alue. Onkin toivottavaa, että komission huumausaineiden lähtöaineiden valvontaa tehostavan työryhmän työskentely näkyisi tulevaisuudessa laittomien lähtöaineiden haltuunottojen ja takavarikoiden lisääntymisenä.

Tullivalvonnassa on muistettava, että tuntematon kemikaali tai aine on aina vaarallista. Lailisen tuotteen kontaminaatiovaara on aina olemassa. Siksi tulisikin aina konsultoida Tullilaboratorion kanssa oikeaoppisen ja turvallisen näytteenoton aikaansaamiseksi.

Huume-lääkkeet

Huume-lääkkeitä takavarikoitiin vuonna 2008 yhteensä 118 318 tablettia eli lähes kymmenkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna. Bentsodiatsepiinien osuus oli yli 80 prosenttia. Näitä takavarikoitiin melkein poikkeuksetta Tallinnan ja Helsingin välisestä laivamatkustajaliikenteestä. Postin osuus oli vajaa 20 prosenttia. Suosittuja lääkkeitä olivat esimerkiksi Xanax, Dormicum, Rivotril, Diazepam ja Alprazolam. Nestemäistä Valocordin-Diazepamia 25 millilitran injektio-pulloissa on myös takavarikoitu.

Subutexien osuus huume-lääkkeistä oli 3 238 tablettia.

Muut huumausaineiksi luettavat lääkkeet takavarikoitiin vuonna 2008 lähinnä postiliikenteessä.

Internetistä lääketilauksia tekevät ihmiset eivät usein miellä tuontia laittomaksi ja luottavat liikaa ulkomaisten lääkkeiden laatuun ja esitteissä mainittujen vaikuttavien aineiden tehoon ja määrään.

Reseptilääkevalmistetta Suomessa vastaanotavalla tulee olla mukanaan lääkäriltä saatu läkemääräys. Huumausaineiksi luettavien henkilökohtaisten lääkkeiden tuonnista Schengen-maista on omat säännöksensä, jotka löytyvät Tullin internet-sivuilta. Jo tavallisten lääkevalmisteen hankkiminen ja vastaanottaminen postitse Eta-alueen ulkopuolelta on kielletty, ja huumausainetta sisältävää lääkevalmistetta ei saa hankkia eikä vastaanottaa postitse lainkaan Suomen ulkopuolelta.

Tapaus

Norjalainen mies saapui lentomatikustajana lokakuussa 2008 Bangkokista Helsinkiin, mistä hänen oli määrä jatkaa Osloon. Mies otettiin kiinni ennen Osloon koneeseen nousemista, koska hänen matkatavaroistaan oli löytynyt suuri määrä huumausaineeksi epäiltyjä tabletteja. Valmistet todettiin tutkimuksissa bentsodiatsepiineiksi ja kyseisten tablettien vaikuttavana aineena oli diatsepaami. Henkilö oli kuulusteluissa kertonut, että lääkkeet olivat hänen omaan käyttöön, eikä tapaukseen liittynyt muita henkilöitä.

Vantaan kärjäoikeus tuomitsi miehen 2 vuoden 8 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Laittomasti tuodut lääkkeet eivät useinkaan ole myyntipakkausissa. Kuvassa lentomatikustajalta takavarikoituja bentsodiatsepiineja, jotka ovat huumausaineeksi luokiteltuja lääkkeitä.

Lääke- ja dopingrikokset

Lääkkeet

Lääkerikosten määrä on noussut jyrkästi koko 2000-luvun. Vuonna 2008 Tullissa tutkittiin lääkerikoksena tai -rikkomuksena 942 tapausta, mikä oli yli 300 enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuonna 2008 lääkkeitä takavarikoitiin yli 166 000 tablettia/ampullia. Lisäksi lääkeaineeksi luettavaa gamma-butyrolaktonia eli GBL:a takavarikoitiin noin 120 litraa. GBL:n määrä lähes kolminkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna.

Lääkerikoksia paljastettiin posti- ja kuriirilähetyksissä ja matkustajaliikenteessä. Lisäksi lääkkeitä löytyi kotietsinnöillä muiden rikosten tutkinnan yhteydessä. Eniten lääkkeitä takavarikoitiin postilähetyksistä, noin 70 prosenttia, ja matkustajaliikenteestä noin 20 prosenttia.

Postilähetysinä saapuvat lääkkeet on tilattu yleensä Internetistä. Lähtömaana oli yli puolessa tapauksista Intia, tämän jälkeen Kiina, Thaimaa, Englanti ja USA. Yhteensä lääkkeitä tuli laittomasti postilähetyksissä noin 60:sta eri maasta.

Matkustajan mukana lääkkeitä tuotiin laittomasti useimmiten, eli 35 prosentissa tapauksista, Thaimaasta. Seuraavaksi eniten Virosta, Venäjältä ja Intiasta. Yhteensä turistien mukana tuotiin laittomia lääkkeitä noin 20:sta maasta.

Kuriirilähetykset tulivat puolessa tapauksista Hollannista. Yksittäisiä lähetyskiä tuli muun muassa Intiasta, Egyptistä ja Puolasta. Yhteensä lähetyskiä tuli laittomasti 10:stä eri maasta.

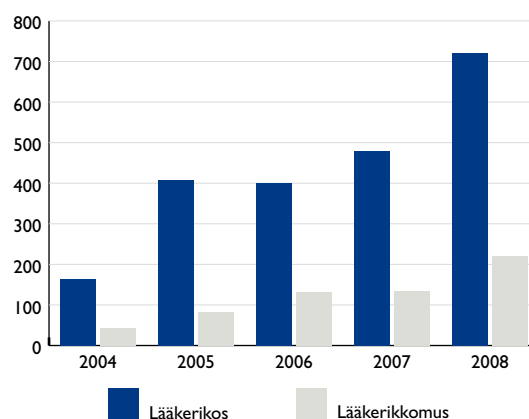
Noin puolet tutkituista jutuista koski potenssilääkkeitä. Yleisimmät kauppanimet näissä tuotteissa olivat Sildenafil, Tadalafil, Kamagra, Viagra, Nizagara ja Cialis.

Kaiken kaikkiaan tutkituissa jutuissa tavattiin noin 400 eri kauppanimellä olevaa lääkettä.

Huomattava nousu tapahtui efedriinin kohdalla, jota vuonna 2008 takavarikoitiin 30 115 tablettia, kun määrä edellisvuonna oli 8 821 tablettia. Efedriiniä käytetään yleisesti kehonrakennuksessa dopingaineena piristykseen ja rasvanpolttamiseen.

Lähes kaikki rikoksista epäillyt olivat Suomesa asuvia suomalaisia.

Lääkerikokset 2004–2008

Nuorison viihdepäihteenä käyttämää gammabutyrolaktonia eli GBL:ää takavarikoitiin 120 litraa eli lähes kolme kertaa enemmän kuin edellisenä vuotena.

Lakkaa käytetään päihteenä, jolloin se aiheuttaa aluksi euforisoivan tunteen ja rentouttaa, mutta voi annoksesta riippuen aiheuttaa myös voimakasta väsymystä.

Läkelaitoksen mukaan lakka on vahvempaa kuin erittäin vaarallinen huumausaine gamma. Nesteenä nautittuna jo puolen millilitran yliannos voi olla kohtalokas. Tavallinen lakan käyttöannos on noin 1–1,5 ml. Vakituiset käyttäjät ottavat sitä useita kertoja vuorokaudessa.

Dopingaineet

Vuonna 2008 takavarikoitiin yhteensä 76 037 tablettia/ampullia dopingaineita eli lähes sama määrä kuin edellisenä vuonna. Dopingrikosten määrä on sitä vastoin jatkuvasti kasvanut. Tämä johtuu lähinnä lisääntyneistä Internetin kautta tilatuista pienistä postilähetyksistä. Tulli paljasti viime vuonna dopingrikoksia yhteensä 147, joista törkeitä rikoksia oli 9.

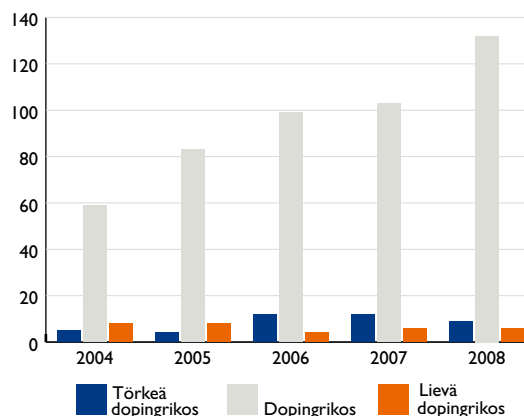
Dopingrikoksista noin 70 prosenttia paljastui postiliikenteestä, 15 prosenttia lentomatkustajaliikenteessä. Lähtömaana oli useimmiten Thaimaa, seuraavina Kreikka, Slovakia ja Malta. Venäjän osuus oli vähäinen.

Takavarikoiduista dopingaineista yli 90 prosenttia oli anabolisia steroideja, joita ovat muun muassa metandienoni, nandroloni, metenololi ja stanotsololi. Tämän lisäksi takavarikoitiin lisäksi muuan muassa testosterooneja ja kasvuhormoneja.

Uutena ilmiönä tavattiin suurempia 10 millilitran injektioipulloja. Kehonrakentajat käyttävät melkein poikkeuksetta moninkertaisia lääkemää-

riä valmistajien antamiin hoitokäyttösuosituksiin nähden. Käyttö on myös keston ja seurannan osalta yleensä täysin valvomatonta. Pienet laittomasti tuodut määrät menevät yleensä omaan käyttöön, ja suuremmat erät myydään sisäpiirille kuntosalilla.

Dopingrikokset 2004–2008

Tapaus

Maaliskuun lopulla vuonna 2008 tullivalvonnassa paljastui Intiasta Suomeen saapunut lähetys, joka sisälsi maahantuontiluvan vaativia lääkkeitä. Lähetys oli osoitettu yksityishenkilölle Pohjanmaalle. Kyseessä oli lääke, jolla pyritään vähentämään dopingaineiden käytön aiheuttamia sivuvaikutuksia. Tämä tieto yhdistettynä Vaasan tullin rikostiedustelutietoihin johti asian esitutkintaan.

Suoritettua kotietsinnässä vahvistui, että lääke-erä liittyi dopingaineiden käyttöön.

Esitutkinnassa selvisi, että dopingaineiden hankinta oli alkanut 2–3 vuotta aiemmin eri lähteistä ja eri henkilöiltä. Pääepäilylle dopingaineita myyneiden osalta aloitettiin oma esitutkinta.

Esitutkinnan yhteydessä kävi ilmi, että kyse oli laajasta dopingikäyttäjien verkostosta, joka oli hankkinut pääosan tuotteista Pohjois-Suomessa ja Uudellamaalla sijaitsevista kahdesta eri lähteestä.

Yhteistyössä toisten tullipiirien rikostorjuntayksiköiden kanssa rikostutkintaa laajennettiin. Näin pystyttiin selvittämään ja paljastamaan eri puolilla Suomea toimiva dopingvälittäjien verkosto.

Esitutkinnassa selvisi, että ulkomailta dopingaineita oli hankittu Internetin välityksellä ja kuljetus oli hoidettu pikarahtiyhtiöiden kautta.

Keskeisiä dopingissa käytettyjä aineita olivat nandroloni, klenbuteroli, istukkahormoni, efedriini, testosteroni ja sen esterit ja metandienoni. Tapauskokonaisuuden tutkinnan yhteydessä takavarikoitiin 15 000 kappa-

letta erilaisia doping- ja lääkeaineita. Näiden lisäksi on rikostutkinnassa pystytty selvittämään noin 26 000 kappaleen doping- ja lääkeaineen välittäminen.

Esitutkinnassa ei voitu täysin selvittää rikoskokoalaisuuteen liittyvää rikoshyötyä, koska tällaisesta laittomasta toiminnasta harvoin löytyy täydellistä kirjanpitoa. Liitännäisjuttuina tapauskokonaisuuden esitutkinnassa paljastui myös huumausainerikoksia ja ampuma-aserikoksia.

Vaasan tapauksen yhteydessä takavarikoitiin erilaisia dopingaineita.

Suomi EU:n rikostorjunnan dopingtyöryhmän vetäjänä

Euroopan unionin rikostorjunnan yhteistyöryhmässä CCWP:ssä (Customs Co-operation Working Party) Suomi esitti vuodelle 2008 erillistä dopingin uhka-arviota.

Taustalla oli tietämys siitä, että dopingaineiden salakuljetus koskettaa jokaista jäsenmaata, mutta kaikki valtiot eivät ole välttämättä tiedostaneet ongelman laajuutta ja vaikutusta. Lisäksi ennakkotiedot eri maiden lainsäädännön erilaisuudesta ja kattavuudesta viittasivat siihen, että EU-tasoiselle selvitykselle olisi tarvetta.

Suomen esitys uhka-arvion teettämisestä hyväksyttiin CCWP:n kokouksessa, jossa todettiin, että tilanteen selvittäminen sekä uhkien arviointi on tarpeellista. CCWP:ssä myös sovittiin, että Suomi johtaisi uhka-arviota laativaa työryhmää.

Työryhmään ilmoittautuivat Ruotsi, Tanska ja Iso-Britannia. Työryhmän aloituskokous pidettiin Helsingissä, jolloin laadittiin suunnitelma tiedon keruusta, analysoinnista sekä käytettävistä työmenetelmistä. Myöhemmässä vaiheessa Unkari liittyi työryhmään.

Käytetty metodi ja tiedonkeruu

Tiedonkeruu tapahtui jäsenmaista erillisellä tiedonkeruulomakkeella. Uhat jaettiin avaintoimijoihin ja avainrakenteisiin dopingin salakuljetukseen liittyen. Lisäksi nämä toimijat ja rakenteet arvioitiin erillisellä projektia varten tehdyllä jaotellulla.

Jäsenmaista saatiin yhteensä 21 valtion vastaukset. Kyselylomakkeessa kysyttiin jäsenmaiden tietoja muun muassa lainsäädännöstä, yksityissektorin toimijoista, rikollisryhmistä, lainvalvontaviranomaisista, rikostilanteesta, takavarikoista, reiteistä sekä laillisista ja laittomista markkinoista.

Uhka-arvion johtopäätökset ja suositukset

Yhteenvedona työryhmän uhka-arviosta voidaan todeta, että jäsenmailta puuttuu yhtenäinen näkemys dopingaineiden muodostamasta uhkasta. Eräissä jäsenmaissa dopingaineet nähdään uhkana, johon on reagoitu lainsäädännöllä, ja joissain maissa ei dopingaineisiin liittyen ole juurikaan rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Mitään erityisiä tiedustelutoiminnan aukkoja ei jäsenmaiden vastauksista kyetty osoittamaan.

Työryhmä suositteli lisäselvityksen laatimista EU:n mittakaavassa, pääsyynä tähän nähtiin jäsenmailta saatujen vastausten heikohko taso.

EU:n nähtiin myös tarvitsevan yhtenäistä toimintapolitiikkaa dopingaineiden salakuljetuksen estämisessä.

Erityisenä operatiivisena suosituksena työryhmä esitti, että EU tekisi dopingaineisiin liittyen yhteisen listan kielletyistä aineista.

Työryhmän uhka-arvio on herättänyt paljon kiinnostusta useissa EU-maissa. Suomi on esitellyt sitä muun muassa EU:n antidoping-työryhmässä.

Muut rikokset

Ampuma-aseet

Vuonna 2008 Tullissa paljastettiin yhteensä 94 ampuma-aserikosta, suunnilleen sama määrä kuin edellisenä vuonna. Ampuma-aserikoksina tutkittiin 11 ja lievinä ampuma-aserikoksina 64 tapausta. Ampuma-aserikkomuksia tutkittiin 19. Ampuma-aserikoksia olivat yleensä kotietsinnässä löydetty luvattomat ampuma-aseet. Lieviä ampuma-aserikoksia tai -aserikkomuksia olivat pääasiassa laittomat kaasuaaseet ja -sumuttimet.

Ampuma-aserikoksia tuli ilmi eniten Itäisessä ja Eteläisessä tullipiirissä. Suurin osa tapauksista oli ilman asianmukaista lupaa maahantuotuja kaasusumuttimia ja -aseita.

Aseita takavarikoitiin yhteensä 125 kappaletta. Näistä oli ampuma-aseita 14 kappaletta ja kaasuaaseita ja -sumuttimia 111 kappaletta.

Vuonna 2008 Suomeen tuotiin tullitilastojen mukaan ampuma-aseita nimikkeellä "93 02 revolverit ja pistoolit" yhteensä 1 600 kappaletta ja nimikkeellä "93 03 muut tuliaseet ja niiden kaltaiset tavarat kuten metsästys- ja urheiluhaulikit sekä metsästys- ja urheilukiväärit" yhteensä 7 723 kappaletta.

Viime vuonna poliisi kirjasi 3 060 ja Rajavartiolaitos 88 ampuma-aserikosta.

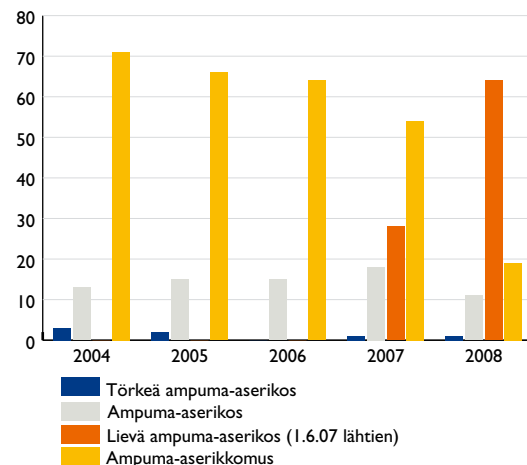
Deaktivoituja aseita ei lueta ampuma-aseiksi. Näistä on tullut suosittuja ja niitä tilataan Internetin kautta EU:sta ja EU:n ulkopuolelta. Toisinaan näitä aseita joudutaan tarkastamaan, jotta todetaan niiden deaktivointi tehdyksi oikealla tavalla.

Viime vuonna tarkastetut aseet olivat oikein ja riittävästi deaktivoituja. Luvallisen aseiden deaktivoimista tehdään runsaasti, koska ase ei tarvitse silloin enää aselupaa. Pääsääntöisesti näitä ovat olleet toisen maailmansodan aseet tilattuina Internetistä ja perintönä omalta suvulta saadut ampuma-aseet. EU:ssa ei ole yhteneväistä deaktivointisää-

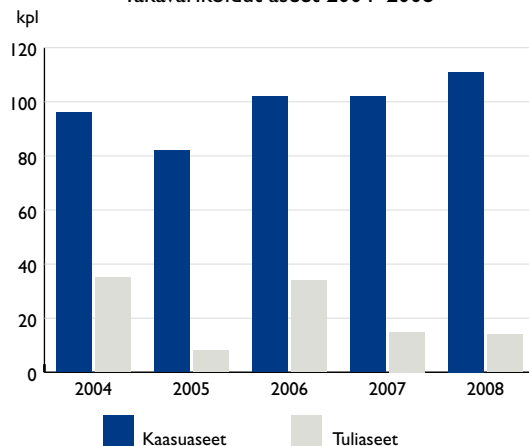
döstä, joten toisessa valtiossa deaktivoitu ase voi toisessa valtiossa olla luvanvarainen ampuma-ase.

Suomi on tehnyt helmikuussa 2009 Euroopan komissiolle esityksen, että tullivalvonnan tehostamiseksi deaktivoituille aseille määrättäisiin ampuma-aseryhmään oma alanimike.

Ampuma-aserikokset 2004–2008

Takavarikoidut aseet 2004–2008

Liikennerekokset

Suomesta lähteviä ja Suomeen tulevia kuljetuksia tarkastaa valvontahenkilöstö rajanylityspaikoilla sekä liikkuvat valvontaryhmät, jotka pyrkivät käännättämään kuljetukset suoraan rajalta. Toisijaisesti valvontaryhmät pysäyttävät kuljetukset maanteilla kieltäen kulkuneuvojen liikkumisen edelleen, kunnes puutteet on asianmukaisesti korjattu. Suoraan rajalta tapahtuvia ajoneuvon kuntoisuuteen liittyviä käännättämisä ei tilastoida rikoksina.

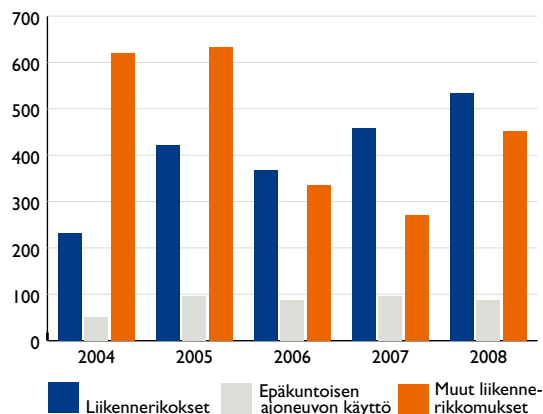
Vuonna 2008 Tullin tietoon tuli Suomessa tapahtuneita liikennerekoksia ja muita liikennerekokomuksia yhteensä 1 073 tapausta eli 248 enemmän kuin vuonna 2007. Noin 400 tapauksessa oli kyseessä ajoneuvon kuorman sitomatta jättäminen joko kokonaan tai osittain.

Kunnoltaan, varusteiltaan ja rakenteeltaan määräysten vastaisia ajoneuvon kuljettamisia havaittiin 332 tapausta, joissa suurimmassa osassa oli kysymys ajoneuvon epäkuntoisista jarruista. Loput tapaukset koskivat ajoneuvon leveyden, korkeuden, pituuden tai massan ylittämisiä sekä rekisteröimättömiä ajoneuvoja, jolloin siirtoluvan voimassaolo oli päättynyt. Määräaikauskatsastamattomia tai väärillä rekisterikilvillä olevia ajoneuvoja oli muutamia tapauksia.

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomisia todettiin 31, jolloin kyseessä on ollut ajopiirturin säännösten rikkominen.

Tullin paljastamia vaarallisten aineiden kuljetusrikoksia todettiin kolme ja vaarallisten aineiden kuljetusrikkomuksia 83. Tapauksista yleisimmät olivat kuorman huono sitominen, puuttuvat varoituskilvet, kuorma yli sallitun määrän, kuljettaminen ilman ADR-lupaa ja puutteelliset ADR -kuljetusvarusteet.

Tullin tietoon tulleet liikennerekokset ja -rikkomukset 2004–2008

Tutkanpaljastinlaitteita todettiin 126 ajoneuvossa. Nämä tapaukset tutkittiin paljastinlaiterikkomuksina.

Ajopiirturin väärennyslaite

Uutena ilmiönä todettiin vuonna 2008 tavarankuljetusajoneuvoissa laite, joka ajopiirturiin kytkettynä väärentää piirturikiekon merkinnät. Kyseessä ei ole liikennerekos vaan rikoslain 33 luvun 4 § 1 mukainen väärennysaineiston hallussapito. Näitä laitteita otettiin Tullin haltuun venäläisiltä rekka-autonkuljettajilta yhteensä 144.

Venäläiset kuljettajat ajavat urakkapalkalla, ja ajopiirturin väärennyslaitteella harhautetaan viranomaisia, jotta saataisiin kuljettamisesta mahdollisimman suuri rahallinen hyöty.

Väärennyslaitteella pystyy muun muassa ohittamaan ajoneuvon nopeusrajoittimen, jolloin voidaan ajaa kuljetuksia yli 80 kilometrin tuntinopeudella. Laitteella on mahdollista myös väärentää lain edellyttämiä lepoaikoja.

Ajopiirturin väärennyslaite, joka kytketään ajopiirturiin ja tupakansytyttimeen.

Ympäristörikkokset

Uhkakuvat

Ympäristöriskollisuuden erityisenä uhkakuvana voidaan pitää sen järjestäytymistä ja ammattimaistumista. Yleensä ammattimaisesti toteutettu ympäristörikos liittyy jätteiden ja vahingollisimmasa ilmenemismuodossaan erityisesti ongelmajätteiden "dumppaukseen". Myös Pohjoismaissa on tullut ilmi viitteitä kansainvälisesti toteutetuista laittomista jätteenkuljetuksista, joissa esimerkiksi elektroniikkajätettä ja muuta, lähinnä freonia sisältävää kodinkonejätettä olisi kuljetettu kehitysmaihin. On mahdollista, että myös Suomesta on laivattu sähkö- ja elektroniikkajätettä eli SER-jätettä kehitysmaihin, mutta tapauksia ei ole vielä tullut ilmi.

Maailman merikonttiliikenne suuntautuu pääasiassa Aasian edullisista tuotantomaista muun muassa Eurooppaan. Välttääkseen merikonttien palauttamisen tyhjinä, kuljetusyhtiöt tarjoavat edullisia kuljetuksia. Tämä on tarjonnut jäteyhtiöille keinon kuljettaa jätteitä pois Euroopasta. Eräänä syynä kansainväliseen jätteiden laivaukseen Aasiaan tai muualle Euroopan ulkopuolelle ovatkin juuri nämä halvat merikuljetukset Euroopasta.

Myös järjestäytyneestä autonromujen laivauksesta esimerkiksi Lähi-itään ja Afrikkaan on saatu tosiasiallista näyttöä esimerkiksi Norjassa ja Ruotsissa. Viimeksi mainittuihin tapauksiin on tosin liittynyt myös taloudellisia petoksia, joissa autoromuttamot ovat saaneet korvauksen romuautojen asianmukaisesta käsittelystä, vaikka autot on tosiasiallisesti laivattu pois EU-alueelta.

Selkeämmin kansallisesta näkökulmasta voidaan ympäristöriskollisuuteen liittyvänä uhkakuvana pitää myös harvinaisten eliö- tai eläinlajien laitonta keräilyä ja maastavientiä. Tällaisissa tapauksissa Suomi myös toimii kauttakuljetusmaana erityisesti Jäämeren alueelta laittomasti keräiltyjen lintujen ja niiden munien kuljetuksessa.

Tullin rooli maailman ympäristön suojelussa – tuonti- ja vientirajoitusten valvonta

Suomen tullin rooli ympäristönsuojelussa kytkeytyy pääasiassa erilaisten tuonti- ja vientirajoitusten valvonnan kautta toteutettavaan ympäristönsuojeluun. Tuonti- ja vientirajoituksia on säädetty joko EU-asetuksilla tai kansallisilla laeilla ja asetuk-

silla. Rajoitusten taustalla ovat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä ihmisten terveyden turvaamisen ohella ympäristönsuojelulliset näkökohdat. Ympäristönsuojelu ilmenee eri tavoin tuonti- ja vientirajoituksissa. Esimerkiksi jätteiden kuljetuksia sekä ydinaineita ja radioaktiivisia aineita koskevat rajoitukset on säädetty suojelemaan koko maailman ympäristöä. Myös otsonikerrosta tuhoavia aineita koskevien tuonti- ja vientirajoitusten valvonnan tarkoituksena on suojella otsonikerrosta kaikkialla maailmassa.

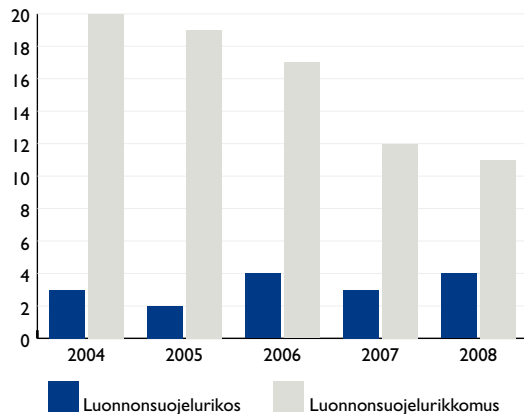
Uhanalaisten kasvilajien ja niistä saatavien tuotteiden tuonti, vienti ja kauttakuljetus on luvanvaraista. Nämä tuotteet on tarkemmin määritelty CITES-sopimuksen eli villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen liiteosissa. Valtaosa CITES-tuotteista tuodaan Euroopan unioniin kolmansista maista, joten tuontirajoituksella suojellaan näiden maiden ympäristöä ja luonnon monimuotoisuutta. CITES-vientirajoituksella taas suojellaan ympäristöä EU:n sisällä, vaikka suurin osa uhanalaisten kasvien ja eläinten kaupasta suuntautuukin kehitysmaista teollisuusmaihin.

Tullilla on myös merkittävä verotuksellinen rooli ympäristönsuojelun alueella, sillä Tulli kantaa jätteverolain mukaisesti jätteveroaa kaatopaikalle toimitetusta jätteestä. Viime vuosina on paljastunut enenevässä määrin tapauksia, joissa jätteitä on läjitetty joko käytöstä poistetuille tai täysin laittomille kaatopaikoille antamatta toiminnasta min-käänlaisia veroilmoituksia Tullille. Vältettyjen verojen määrät ovat kohonneet osassa tapauksia jätteverojen osalta miljooniin euroihin. Tapauksia on tutkittu tältä osin törkeinä veropetoksina ja muilta osin ympäristön pilaamisina. Juttujen esitutkinnassa on tehty tiivistä yhteistyötä poliisin kanssa.

Luonnonsuojelurikkokset ja -rikkomukset.

Suurin osa Tullin tutkimista ympäristörikoksiksi luokiteltavista rikoksista ovat maahantuonnin tai kauttakuljetuksen yhteydessä ilmitulevia ja paljastuneita CITES-tuotteiden salakuljetustapauksia. Kysymys on useimmiten yksityishenkilöiden lomamatkoiltaan tuomista tai ulkomailta tilaamista tuotteista. Tapaukset tutkitaan niiden laadun mukaan joko luonnonsuojelulain 58 §:n mukaisina luonnonsuojelurikkomuksina tai rikoslain 48 luvun 5 §:n mukaisina luonnonsuojelurikoksina. Rangaistusuhka näistä teoista on rikkomuksen osalta sakkoa ja rikoksen osalta sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Lisäksi luonnonsuojelulain 59 §:n mukaan tekijä on tuomittava menet-

Tullin tietoon tulleet luonnonsuojelurikokset ja -rikkomukset 2004–2008

tämään omaisuus, joka on ollut rikoksen kohteena, eli esimerkiksi säännösten vastaisesti maahantuotu kasvinosa, ja tämän lisäksi on tuomittava menetetyksi se arvo, mikä rauhoitetulla eläimellä tai kasvilla on lajinsa edustajana. Ympäristöministeriö vahvistaa ohjeelliset arvot rauhoitetuille eläimille ja kasveille. Asiantuntijaviranomaisena toimii Suomen ympäristökeskus, jolta Tulli pyytää tutkimiensä juttujen yhteydessä asiantuntijalausunnon kunkin kasvin, kasvinosan tai eläinlajin osalta.

Tullin CITES-tavaroiden takavarikoita, jotka ovat johtaneet rikostutkintaan luonnonsuojelurikoksina, on vuosittain tehty 1–4 kappaletta. Luonnonsuojelurikkomuksia on ollut tutkittavana vuosien 1997–2008 välisenä aikana yhteensä 15–25 tapausta vuodessa. Määrä on pysynyt tasaisena. Useimmissa Tullin tutkimissa tapauksissa on ollut kyse yksityishenkilöiden lomamatkoiltaan tuomista CITES-asetuksen B-liitteen yksittäistuotteista. Yleisin laittomasti maahantuotu tuote on ollut käärmeennahkainen lompakko tai vyö, mutta sala-

kuljetuksen kohteina ovat olleet myös erilaiset korallit, simpukat sekä kasvit ja kasvinosat.

Luonnonsuojelurikoksia todettiin vuonna 2008 yhteensä neljä. Kolmessa tapauksessa kyse oli uhanalaisesta eläin- tai kasvilajista saadun tuotteen tuonnista Suomeen ilman asianmukaisia CITES-lupia. Luonnonsuojelurikkomuksia käsiteltiin vuonna 2008 yhteensä 11 kappaletta. Tyypillisimpiä tapauksia olivat luvattomasti maahan tuodut kellonrannekkeet. Niiden lisäksi havaittiin myös mustakarhun täytetty trofee, koralleja sekä luon- taistuotetabletteja, joiden valmistusaineena on käytetty muun muassa hoodia spp -kasvia.

CITES-lajit sekä tuoteväärennökset olivat näkyvästi esillä Matka 08 -messuilla, ja Tulli valisti yleisöä myös tietoisuudella rajoitustenalaisista tuotteista.

Tapaus

Merkittävin vuonna 2008 luonnonsuojelurikoksena Tullissa tutkittu tapaus koski Kiinasta Venäjälle matkannutta lentorahtilähetystä, joka sisälsi yhteensä 61 kappaletta uhanalaisen käärmeen tai krokotiilin nahasta valmistettua käsilaukkua, lompakkoa, vyötä ja avaimenperää. Lähetyksellä ei ollut vientilupaa lähtömaasta.

Tullilaitoksen valvomat radioaktiivisten aineiden sekä vaarallisten aineiden kuljetukset

Tullilla on merkittävä rooli ympäristönsuojelussa myös radioaktiivisten aineiden ja vaarallisten aineiden kuljetusten valvontaviranomaisena. Rajavalvontaa tehostettiin Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen, koska oli pelättävissä, että radioaktiivisia aineita ja ydinmateriaaleja joutuu väärin käsiin. Nykyisin kaikilla säännöllisesti auki olevilla itärajan ylityspaikoilla on automaattisesti hälyttävät kiinteät mittauslaitteet. Lisäksi käytössä on käsi- käyttöisiä mittareita.

Tulli on kääntänyt itärajalta ja satamissa säteileviä kuljetuksia takaisin lähtömaihin. Varsinaisia radioaktiivisten aineiden salakuljetusyrityksiä ei rajoilla ole kuitenkaan todettu. Käännyttetyt kuljetukset, jotka yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta ovat olleet lähtöisin Venäjältä, ovat sisältäneet metalliromua, joka on tarkoitettu teollisuuden raaka-aineeksi Suomeen. Suomeen tuotavan puutavaran osalta voidaan todeta, ettei se orgaanisena aineena ole aktivoituvaa ja sen merkittävä säteilykontaminaatio on epätodennäköinen. Metallikuormien säteily ei ole ollut niin voimakasta, että se oli-

Uhanalaisista eläimistä valmistettuja kaupallisia tuotteita.

si aiheuttanut terveydellistä vaaraa kuljetushenkilöstölle tai tullimiehille, joskin radioaktiivisuus on kuitenkin ollut selkeästi suurempi kuin luonnon taustasäteily.

Tuontiromun säteilyvalvonta on myös tärkeää metalliteollisuudelle, sillä lopputuotteiden on oltava puhtaita. 2000-luvulla metalliteollisuus onkin kiinnittänyt lisääntyvää huomiota ostamansa rautaromun puhtauteen hankkimalla omia tark-

koja säteilymittareita ja käyttämällä niitä romun lähtöpäässä Venäjällä. Lisäksi suomalaiset ostajat ovat omaksuneet säteilyarvoista puhuttaessa 0-toleranssin. Tämä onkin nähtävissä Tullin käännystysten lukumäärässä kuluvalle vuosituhannella tai niiden puuttumisessa. Vuosina 1999–2000 käännettiin yhteensä 14 kuljetusta, mutta viime vuosina tapauksia ei ole ollut lainkaan.

Rikostorjunnan pakkokeinoista

Telekuuntelu

Tuomioistuimet myönsivät vuonna 2008 Tullille 379 pakkokeinolain mukaista telekuuntelulupaa. Kahdessa tapauksessa myönnettyä lupaa ei käytetty. Telekuuntelulupien määrä on kasvanut edelleen merkittävästi aikaisemmista vuosista, edellisestä vuodesta noin 50 prosenttia.

Telekuuntelun kohteena olevien teleliittymien lukumäärä on kasvanut myös huomattavasti edellisistä vuosista. Vuonna 2008 telekuuntelua kohdistettiin 498 teleliittymään, kasvua noin 80 prosenttia. Telekuuntelun kohteina olevien henkilöiden lukumäärä on pysynyt edellisen vuoden tasolla. Vuonna 2008 kohdennettiin telekuuntelua 108 henkilön käytössä tai hänen hallussaan oleviin teleliittymiin. Vuonna 2008 Tullissa käytettiin telekuuntelua 73 törkeän huumausainerikoksen ja 28 törkeän veropetoksen esitutkinnassa. Vuonna 2007 telekuuntelua käytettiin 4 törkeän väärennyksen, 34 törkeän huumausainerikoksen ja 45 törkeän veropetoksen esitutkinnassa.

Telekuuntelulupien ja teleliittymien lukumäärän kasvun voidaan todeta johtuvan kahdesta merkittävästä seikasta. Telekuuntelun kohteena olevien rikoksesta epäiltyjen käytössä on entistä useam-

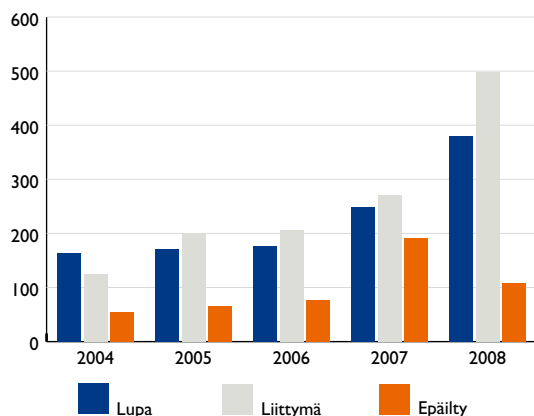
pia teleliittymiä, jotka tulevat ilmi yleensä esitutkinnan aikana. Myös vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden esitutkinta-ajat ovat edelleen pidentyneet, mikä on aiheuttanut sen, että esitutkinnan aikana on jouduttu hakemaan useita jatkolupia samoihin teleliittymiin.

Pakkokeinolain mukainen televalvonta

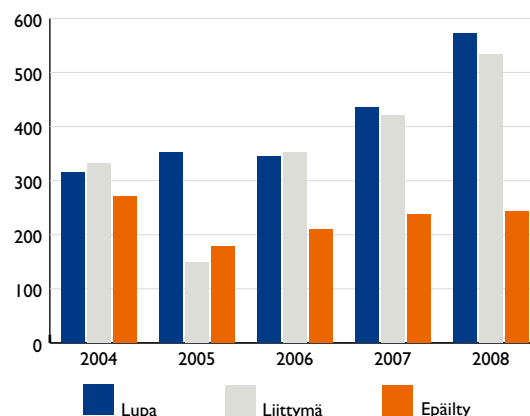
Vuonna 2008 tuomioistuimet myönsivät Tullille 573 pakkokeinolain mukaisia televalvontalupaa eli 32 prosenttia enemmän kuin vuonna 2007. Tullin suoritti televalvontaa 534 teleliittymään tai telepäätelaitteeseen, määrä oli 32 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna. Teleliittymät tai -päätelaitteet olivat 243 rikoksesta epäillyn käytössä tai hallussa.

Vuonna 2008 telekuuntelun kohteena olevien liittymien määrän lähes kaksinkertaistuminen on työllistänyt Tullin rikostorjuntaa erityisen paljon.

Telekuunteluluvat, liittymät ja epäillyt
2004–2008

Televalvontaluvat, liittymät ja epäillyt
2004–2008

Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö

PTR-keskus

Vuosi 2008 aloitti PTR-rikostiedustelun uudistuksen. Osasyynä tähän oli muun muassa poliisin hallintorakenteen uudistus (PORA). Uudistuksessa muutettiin poliisilaitosten aluejakoja siten, että aiempien 90 laitoksen sijaan tuli 24 pääpoliisilaitosta. Uudistukset poliisissa jatkuvat. Keskusrikospoliisiin uusi organisaatio tulee voimaan 1.1.2010. Tällä tulee olemaan suoraan vaikutusta PTR-rikostiedustelu- ja analyysitoiminnan organisointiin ja kehittämiseen.

PTR-rikostiedustelun uudistuksessa merkittäväntä on päätös Helsingin sataman, Helsinki-Vantaan lentoaseman sekä Vaalimaan PTR-pisteiden muuttamisesta PTR-ryhmiksi neljän alueellisen PTR-ryhmän rinnalle. Tullin kannalta huomattava päätös oli, että Helsingin sataman PTR-ryhmän vetovastuu tulee Eteläiselle tullipiirille, joka nimittää PTR-ryhmän päivittäisesimiehen.

Toinen merkittävä uudistus, joka aloitettiin vuonna 2008, tulee olemaan PTR-keskuksen yhteyteen luotava valtakunnallinen päivittäistä, rikostilannekuvaa ylläpitävä tilannekeskus. Tullin rikostorjunta hyödyntää PTR-rikostiedustelukeskusten toimintoa Tulliin liittyvän rikostilannekuvan ylläpitämisessä ja merkittävimpien Tullin esitutkinnassa olevien törkeiden rikostapausten seurannassa.

Valtakunnallisen PTR-rikostiedustelukeskuksen suurin yksittäinen tehtävä oli Etyj 2008 -ulko-ministerikokoukseen liittyvät turvallisuusjärjestelyt. Kokouksen ajankohtana perustettiin PTR-toiminnon pohjalta tilapäinen tilannekuvakeskus, jota vahvistettiin suojelupoliisin ja puolustusvoimien edustajilla.

PTR-keskus on osallistunut poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen omiin rikostorjuntakoulutuksiin sekä järjestänyt yhteisen, PTR-henkilöstölle tarkoitetun rikosanalyysikurssin Poliisikoululla syksyllä 2008.

PTR-toiminto on myös jatkanut kohdevalintakokousten järjestämistä niin valtakunnallisella kuin alueellisellakin tasolla sekä seurannut valittujen kohteiden juttukokonaisuuksien etenemistä rikostutkinnassa.

Virke - Viranomaisyhteistyön kehittämisprojekti

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan tueksi vuonna 2002 perustettu Viranomaisyhteistyön kehittämisprojekti (Virke) on saanut jatkoaikaa toiminnalleen vuodeksi kerrallaan jo kolmena perättäisenä vuotena. Viranomaisyhteistyön hyödylliseksi kokema toiminto on haluttu vakinaistaa, mutta asiaa koskeva lainsäädäntötyö on ollut hidasta ja menee eduskuntaan aikaisintaan syksyllä 2009.

Virken toimintavuosi 2008 koostui edellisvuosien tapaan erilaisista kartoituksista, hankkeista sekä operatiivisen toiminnan tukemisesta. Työmräältä merkittävästi resursseja kuluttavana uutena asiana on vuonna 2008 tullut uusimuotoisen Virke-toiminnan ja työkalujen kehitystyö. Kehitystyön tarkoituksena on testata suunnitteilla olevan 'virkelain' mukaisia työskentelymalleja, jotta siirtymä nykymuotoisesta toiminnasta uuteen olisi jouheva.

Tulli on Virkessä jatkanut läheistä yhteistyötä verottajan ja poliisin kanssa muun muassa tarkastustoiminnan kohdevalinnan ja operatiivisen rikostiedustelun saralla hyvin tuloksin. Tullin rikostorjunnan tukeminen operatiivisen tiedonvaihdon osalta on ollut edellisten vuosien tasolla. Lisäksi 2008 valmistui myös kaksi suurempaa asiakaskuntakartoitusta tarkastukselle ja rikostorjunnalle. Virkessä työskentelee kaksi kokoaikaista ja kaksi osa-aikaista tullivirkamiestä. Panostus on ollut riittävää tietopalvelun tuottamisen ja hankkeisiin osallistumisen kannalta.

Hankkeista mainittakoon vuonna 2006 alkanut EU-autojen harmaatuontiin pureutuva kampanja, joka on johtanut lukuisiin verotarkastuksiin ympäri Suomea 2007–2008. Korkeiden maksuunpanositysten lisäksi tarkastuskertomusten perusteella on tehty useita rikosilmoituksia, joissa Tulli on Virken kautta antanut asiantuntija-apua poliisille ja konkurssiasiamiehen toimistolle. Toinen yhteisökaupassa esiintyvä arvonlisäveropetostyyppi on niin sanottu karusellikauppa, jota Tulli ja verottajan CLO-yksikkö on jo useita vuosia kartoittanut. Yhteistyö on tuottanut runsaasti lisätietoa ilmiöstä molemmille osapuolille.

MOU-yhteistyösopimukset

EU:n laajeneminen on parantanut kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden toimintamahdollisuuksia. Erityisesti sisäkaupassa ja -liikenteessä tullirikosvalvonnan kohdistaminen täsmällisesti ja tehokkaasti edellyttää elinkeinoelämän toimijoilta saatavaa etukäteistietoa. Tätä tietoa Tulli saa yhä enenevässä määrin MOU-kumppaneilta.

Kumppaneiden kanssa solmittavat yhteisymmärrysmuistiot eli MOU-sopimukset (Memorandum of Understanding) ovat kirjallisia sopimuksia, joilla luodaan Tullin ja elinkeinoelämän toimijoiden väliselle rikostorjuntayhteistyölle viralliset puitteet.

MOU-sopimuksilla pyritään estämään, paljastamaan ja selvittämään tullirikoksia ja niillä on keskeinen merkitys sekä tullirikostorjunnassa että laillisen ja sujuvan liikenteen toimintaedellytysten turvaamisessa. Lisäksi sopimusten tavoitteena on estää rikollisia käyttämästä toiminnassaan hyväkseen hyvämaineisia elinkeinoelämän toimijoita. Laajemmin ymmärrettynä yhteistyössä on kyse kansalaisten turvallisuuden lisäämisestä ja koko yhteiskunnan suojelusta.

MOU-sopimuksissa sovitaan muun muassa yhteistyöryhmistä, joihin sopimuksen osapuolet nimeävät edustajansa. Yhteistyöryhmissä suunniteltiin ja toteutettiin vuonna 2008 yhteistyötä osapuolten yhteisten linjausten mukaisesti. Perinteisten tullirikosten torjunnan lisäksi yhteistyössä korostettiin Suomen hallituksen vahvistamaa yhteiskuntavastuuta sisäiseen turvallisuuteen liittyvissä asioissa, mukaan lukien järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjunta. Toimivan yhteistyön avulla paljastettiin useita tullirikoksia.

Tulli on solminut MOU-sopimuksia kansainvälisen mallin mukaan vuodesta 1994. Sopimus on tähän mennessä solmittu kaiken kaikkiaan 54 toimijan kanssa. Määrä koostuu 42 yritystason sopimuksesta ja 12 liittotason sopimuksesta. Sopimuskumppanit edustavat kattavasti meri-, maa- ja ilmaliikenteen toimijoita. Kansainvälisessä vertailussa Suomen tulli on MOU-yhteistyön edelläkävijä.

Vuonna 2008 Tulli solmi seitsemän MOU-yhteistyösopimusta. Tullin ja liike-elämän välisen MOU-yhteistyön painopiste oli yhteistyön syventämisessä ja sen laadun

parantamisessa. MOU-toimintaa kuitenkin myös laajennettiin niin paikallisella kuin valtakunnallisella tasolla edelleen uusiin sopimuskumppaneihin.

Vastuu sopimuksista jakautui Tullin sisällä siten, että koko maan alueella operoivien, valtakunnallisen tason toimijoiden sopimuksista vastasi Tullihallitus. Alueellisten ja paikallisten toimijoiden sopimuksista sekä näiden ja valtakunnallisen tason MOU-kumppaneiden kanssa tehtävästä käytännön yhteistyöstä vastasivat tullipiirit. Tullihallitus tuki tullipiirejä sopimusten muotoilussa ja käytännön yhteistyön toteuttamisessa.

Tullihallitus järjesti aikaisempien vuosien tapaan säännöllisiä Tullin sisäisiä yhteistyötapaamisia. Yksi MOU-toiminnan kehittämisen keskeisistä saavutuksista vuonna 2008 oli yhtenäisten koulutuspakettien suunnittelu ja toteutus. Koulutuspakettien avulla tullipiirit voivat tarjota yhteistyökumppaneille yhdenmukaista ja laadukasta rikostorjuntayhteistyötä tukevaa koulutusta eri puolilla maata.

Tullin MOU-toimintaa on viime vuosina yhtenäistetty ja yhteistyötä lisätty tullipiirien välillä. Kehitystyö jatkuu edelleen. Vuonna 2008 käynnistetyt toiminnan laadun mittaamiseen ja Tullin sisäisen tiedonkulun kehittämiseen liittyvät hankkeet ovat edenneet ja ne tullaan ottamaan käyttöön vuoden 2009 ensimmäisellä puoliskolla. Hankkeet tukevat vuosien 2008 ja 2009 MOU-toiminnan painopistettä: yhteistyön syventämistä ja sen laadun parantamista. Painopisteestä huolimatta vuoden 2008 tavoin myös vuonna 2009 tullaan solmimaan joitakin uusia MOU-sopimuksia.

Tulli ja VR solmivat MOU-sopimuksen vuonna 2008.

Tullirikostorjunnan antamat oikeus- ja virka-avut

Tullihallituksen oikeus- ja virka-apuryhmä vastaa keskitetysti Tullin rikostorjuntaan liittyvää virka- ja oikeusaputoiminnasta sekä tullirikostorjunnan yhdysmiestoiminnasta ulkomailla. Ryhmän ydintoiminnon muodostavat ulkomailta saapuneet ja toisaalta kotimaasta ulkomaille lähetettävät oikeus- ja virka-apupyynnöt ja niihin liittyvät asiantuntijatehtävät. Ryhmä vastaa ulkomailta tullessiin pyyntöihin suoraan itse tai ohjaa ne käsiteltäväksi tullipiireihin. Edelleen ryhmän vastuulle kuuluu sekä puhelimitse että Internetin kautta tulevien vihjeiden käsitteleminen. Oikeus- ja virka-aputoimintaa tukevat merkittävästi omat Europol- ja PTN-yhdysmiehemme. Yhteistyötoiminta on ollut tiivistä niin kotimaisten kuin ulkomaisten viranomaisten kanssa, muun muassa PTN-verkoston käyttö on huomattavaa.

Eniten virka- ja oikeusapupyynnöitä saapuu Suomeen Venäjältä ja muista naapurimaista. Lähteviä oikeus- ja virka-apupyynnöitä on vastaavasti eniten naapurimaihin, joista on suora matkustajaliikenne Suomeen. Lisäksi aika ajoin on tarve pyytää toimenpiteitä myös eksoottisemmista maista, jotka kuuluvat suomalaisten lomakohteisiin. Määrällisesti ulkomaille lähteviä oikeusapupyynnöitä tulee eniten Eteläisestä tullipiiristä.

Pyydettyjä toimenpiteitä ovat erilaiset kyselyt liittyen henkilöihin, yhtiöihin ja ajoneuvoihin, asiakirjapyyntö, henkilöiden kuulustelut ulkomaille sekä tarvittaessa myös pakkokeinot ulkomailla.

Tiedonvaihto ja toiminta perustuvat kansainvälisiin sopimuksiin, joista keskeisimmät ovat Napoli II, MLA 2000 sekä kahdenväliset tulliyhteistyö- ja rikostorjuntasopimukset. EU-maiden välisissä oikeusapupyynnöissä valtaosassa käytetään Napoli II-sopimusta.

Oikeusapupyynnöitä käytetään tutkintamennä erityisesti törkeissä rikoksissa ja useimmiten pyynnön taustalla oleva rikos on vuonna 2008 ollut törkeä huumausainerikos tai törkeä veropetos. Myös muilla tullirikostorjunnan ydinalueilla käytetään runsaasti kansainvälisiä yhteyksiä. Nämä rikosasiat liittyvät usein savukkeisiin, tuoteväärennöksiin sekä alkoholiin.

Saapuvien kyselyjen ja lähtevien pyyntöjen määrä on lisääntynyt Tullissa tasaisesti viime vuosien aikana. Vuonna 2008 käsiteltiin oikeusapuna yhteensä 287 pyyntöä eli yli 40 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Virka-apuja käsiteltiin yhteensä 471 kappaletta. Vuoden 2008 oikeusapuissa oli huomattavaa jälleen Venäjältä tulneiden oikeusapujen suhteellisesti suuri määrä. Saapuneita pyynnöitä on käsitelty rikostorjuntaosaston ohella tarkastusosastolla silloin, kun pyynnöstä on selkeästi ilmennyt, että toimenpiteiden tavoitteena on verotuksen oikeellisuuden varmistaminen eikä rikostorjunta.

Vuonna 2008 puhelimitse sekä Internetin kautta saapui noin 480 epäiltyyn tullirikokseen liittyvää vihjetä.

Yhdysmiehenä Moskovassa

Moskova Varpusvuorilta kuvattuna.

Suomen tullilaitoksella on kolme rikostorjuntaan keskittyvää yhdysmiestä maamme rajojen ulkopuolella. Heidän tarkoituksenaan on välittää tietoa rikostapauksissa, kerätä rikostiedustelutietoa, saattaa yhteen rikoksia tutkivia tutkintaryhmiä ja avustaa näitä tahoja hyvään lopputulokseen pääsemiseksi. Moskovan lisäksi toimipaikkoja ovat Europol Haagissa ja Tallinna. Moskovan paikka avattiin 1.4.2008, jolloin siirryin sinne suoraan edellisestä toimipaikastani Liettuasta. Moskovan lisäksi sivuakreditointina minulle kuuluu Valko-Venäjä, jonne pidin yhteyksiä yllä jo Liettuassa toimiessani.

Moskova on Suomen tullin kannalta merkityksellinen paikka tarkastellen maidemme välistä suurta kaupallista liikennettä ja siihen kiinteästi liittyvää talousrikollisuutta. Valtaosa virka-avusta koskeekin kaksoislasikutusta, siihen kytkeytyvää rahanpesua sekä muita kaupan epäterveitä ilmiöitä. Tarkoituksena on taata paranevat edellytykset rehelliselle kaupankäynnille, jossa kunnialliset yritykset, joita valtaosa toimijoista on, maksavat säädetyt verot ja maksut asianmukaisesti lain ja asetuksen määräämällä tavalla. Tärkeimpänä tehtävänä onkin pyrkiä kitkemään ja paljastamaan mahdollisimman laajalti rikollisuutta, joka aiheuttaa verotulojen menetyksiä niin Venäjällä kuin Euroopan Unionin jäsenmaissa.

Venäjällä yhteistyökumppaneina ovat tullin lisäksi, valtion huumekontrollivirasto, prokuraattorin erillinen tutkintakomitea, sisäasiainministeriön poliisiosasto MVD ja valtion turvallisuuspalvelu FSB. Nämä kaikki virastot suorittavat esitutkintaa sekä paljastavat rikoksia kukin omalla toimialallaan. Yhteistä näiltä viranomaisilta tulevista oikeus- ja virka-avuisissa on ulkomaankaupan kohdistuvien rikosepäilyiden sekä rahanpesunepäilyiden suuri määrä. Lisäksi kasvavassa määrin on havaittavissa myös vilkastumista huumausainekaupassa, jota ei tapahdu ainoastaan Venäjältä länteen (heroiini, prekursorit, amfetamiini, kannabis) vaan myös lännestä Venäjän federaation suuntaan (synteettiset huumausaineet, ko-

kaiini, kannabis sekä erilaiset designhuumeet).

Huumausainekauppaan on Venäjällä hyvät mahdollisuudet. Rekisteröityjä huumausaineen käyttäjiä on yli kaksi miljoonaa todellisen määrän ollessa huomattavasti suurempi. Baltian vuosieni sekä nyt Venäjällä oloaikani on onnistuttu paljastamaan useita rajat ylittäneitä huumausaineorganisaatioita, jotka kuljettivat huumausaineita sekä toimivat muilla rikollisilla toimialoilla kuten omaisuusrikollisuudessa. Organisaatiot toimivat rikollisuudessa, josta on saatavana suurimmat voitot ja missä suhteet ja vaikutusmahdollisuudet ovat hyvät ja missä rikoksia on järkevintä ja taloudellisesti toteuttaa sekä kiinnijääminen on epätodennäköisintä.

Kansainvälinen rikollisuus perustuu normaali elämän tavoin samoihin lainalaisuuksiin: hyvät luottamukselliset suhteet, toimiva taattu logistiikka ja kattava myynti- ja hankintaverkosto. Näiden verkostojen selvittäminen ja hajottaminen sekä eri maiden lainvalvontaviranomaisten saattaminen kiinteään yhteistyöhön on yhdysmistehtävän yksi tärkeimmistä osa-alueista. Rikollisten verkostoituuksessa myös viranomaisten ainoa mahdollisuus vastata tähän haasteeseen on toimia saumattomassa yhteistyössä eri maiden kollegoiden kanssa. Hyvänä esimerkkinä tästä on Suomen ja Venäjän tullilaitosten jo pitkät perinteet omaava saumaton yhteistyö ja luottamus näitä välillä vaikeita asioita ratkottaessa.

Venäjän pääkaupungissa Moskovassa on virallisesti 10,5 miljoonaa asukasta, mutta todellisuudessa kausivaihteluista johtuen asukasmäärä on pari miljoonaa suurempi. Moskova -joen rannalla sijaitsevassa metropolissa eletään kiihkeärytmistä elämää, jota haittaavat jatkuvat ruuhkat. Moskovan ilma on ajoittain erittäin saasteista ja hintataso on Suomea kalliimpi, josta johtuen venäläiset matkustavat innokkaasti puhtaampaan ja halvempaan Suomeen, jossa he voivat myös luottaa ostamiensa tuotteiden laatuun ja aitouteen. Yhtenä yhdysmiehen tärkeänä tehtävänä on myös olla mukana paljastamas-

sa ja selvittämässä yhä laajenevaa kansainvälistä tuoteväärennösrikollisuutta, joka aiheuttaa vahinkoa ja haittaa paitsi tuotemerkkien tai tekijänoikeuksien haltijoille myös petetyille kuluttajille. Koska esimerkiksi lääkäväärennökset aiheuttavat suoranaista terveyden- ja hengenvaaraa käyttäjälle, niin kuluttajasuojelun tehostaminen on erittäin ajankohtainen asia myös Venäjällä.

Yhdysmiestapaamisissa venäläiset ovat esittäneet toivomuksia yhteistyön parantamisesta kolmella eri osalla: kansainvälinen huumausainekauppa ja sen torjunta; Internetissä tapahtuva rikollisuus ja sen torjunta koskien luottokorttipetoksia, pedofiliaa, rikollisten keskinäistä yhteydenpitoa sekä rikosten suunnittelua internetissä sekä ulkomaankaupassa esiintyvä järjestäytynyt rikollisuus mukaan lukien tuoteväärennökset.

Moskova on haastava ja mielenkiintoinen kaupunki, jolla on rikas historia ja loistava kulttuuri; onhan Venäjän sydän ja Kievin Rusin jälkeinen slaavilaisuuden ja venäläisyyden kehto. Siellä kohtaavat itä ja länsi. Kun tähän vielä lisätään venäläisten aito ystävällisyys ja pääkaupungin koko ajan muuttuva ja rikas teatteri- ja kulttuurielämä, ei moni kaupunki maailmassa vedä vertoja Moskovalle.

Kansainväliset operaatiot

Vuoden 2008 aikana järjestettiin 11 kansainvälistä operaatiota. EU:n yhteisiä toteutui viisi ja OLAFin koordinoimia kaksi. Lisäksi toteutui neljä muuta operaatiota tai projektia.

EU:n yhteiset tullioperaatiot

Mudan kohdistui Kiinasta saapuviin postilähettyksiin ja tavoitteena oli paljastaa savukkeiden salakuljetusta Kiinasta saapuvissa postilähettyksissä. Mudan oli Ison-Britannian ja OLAFin koordinoima operaatio, johon osallistuivat kaikki EU:n jäsenmaat. Operaation aikana 1 139 postilähettyksestä takavarikoitiin yhteensä 1 488 630 kpl väärennettyjä sekä kiinalaismerkkisiä savukkeita sekä piipputupakkia 1 979 kg. Lisäksi tehtiin 219 muuta takavarikkoa, joissa oli mm. väärennettyjä kelloja, käsilaukkuja, kenkiä.

Wasabi II oli OLAFin koordinoima operaatio, jonka kohteena olivat ryhmien 07, 08 ja 20 elintarvikkeet Aasiasta. Wasabi II oli jatko-operaatio vuoden 2007 Wasabi-operaatiolle. Selvityksien mukaan elintarvikkeita tuodaan yhteisöön mm. väärällä alkuperällä tai väärällä nimikkeellä. Suomen kohde-

maina operaatiossa olivat Kiina, Intia ja Thaimaa. Operaation aikana Suomessa otettiin näytteitä yli 50 lähettyksestä, joista 11 tapauksessa todettiin virheellisyksiä nimikkeissä.

Athena oli Ranskan tullin koordinoima ope-

raatio, jonka tarkoituksena oli paljastaa sekä maahan saapuvat että maasta lähtevät laittomat rikolliseen alkuperään liittyvät rahanlähettykset sekä näiden pohjalta käynnistää rikostutkinta mahdollisissa rahanpesuepäilyissä. Operaatio koh-

distui Pohjois-Afrikan maihin (Algeria, Marokko, Tunisia), Balkanin maihin, Kiinaan sekä USA:han. Operaatio keskittyi lento- ja maantiekuljetuksiin. Helsinki-Vantaa -lentoasemalla operaatio kohdistettiin pääasiassa Venäjältä, Kiinasta, Turkista sekä USA:sta saapuviin ja sinne lähteviin sekä transitmatkustajiin. Operaatioon osallistui 28 jäsenmaata sekä Kroatia, Norja, Marokko ja Tunisia. Europol, Interpol ja WCO tukivat operaatiota.

Operaatio toteutettiin moniviranomaisyhteistyössä. Kahdeksan päivän aikana osallistujamais-

sa ilmoitettiin 103 yli 100 000 euron käteisen rahan kuljetustapausta. Ilmoitettu rahamäärä oli yhteensä 37 847 294 euroa. Ilmoittamatta jättämisiä paljastui 285 tapausta, yhteensä 7 586 873 euron arvosta. Viidessä osallistujamaassa on tutkittavana 39 rahanpesuepäilytapausta.

Inbus oli ensimmäinen linja-auto-liikenteeseen kohdistettu operaatio, joka oli Saksan koordinoima ja tavoitteena oli paljastaa synteettisten huumausaineiden salakuljetusta ko. liikennemuodossa. Suomi osallistui siihen tarkkailijana. Operaation aikana tehtiin useita huume- ja savuketakaravikkoja.

Memory oli Saksan tullin koordinoima operaatio, jonka tarkoituksena oli kartoittaa riskejä, jotka koskevat mineraaliöljyjen salakuljetusta kolmansista maista sekä yhteisömaiden välillä, väärennettyjen hallinnollisten saatasiakirjojen käyttöä yhteisön sisäisessä liikenteessä sekä laittomien öljytuotteiden käyttöä ajoneuvoissa.

Proteus oli Balkanin reitille heroinin salakuljetukseen kohdistettu operaatio. Suomi osallistui siihen tarkkailijan ominaisuudessa. Operaatioon osallistuivat EU-valtioiden lisäksi Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Kroatia, Makedonia, Kosovo, Montenegro, Norja, Sveitsi ja Serbia sekä Europol, Interpol ja Itä-Euroopan RILO ECE. Slovenia toimi operaation vetovastuumaana. Operaation aikana takavarikoitiin mm. noin 80 kg heroinia ja aseita. Lisäksi paljastui kaksi laitonta maahantuloa.

Toledo III tavoitteena oli paljastaa lentorahtiliikenteessä sekä kuriiripostissa tapahtuvaa kokaiinin salakuljetusta. Operaatio oli Espanjan koordinoima ja siihen osallistui 24 EU-maata sekä Norja, Sveitsi, Argentiina, Chile ja Peru.

Alueellinen kansainvälinen yhteistyö

Poseidon oli Suomen ja Viron välinen yhteisoperaatio, jonka tarkoituksena oli identifioida henkilöitä, jotka mahdollisesti aiheuttavat vaaraa Helsingissä järjestettävälle Etyj-kokoukselle. Lisäksi operaation tarkoituksena oli paljastaa vero-, huu-

mausaine-, kätchentä- sekä muita tullirikoksia Helsingin ja Tallinnan välisestä matkustaja-alusliikenteestä.

Fried Sheep tavoitteena oli verrata manifestitiedon laatua valtamerisatamien ja feeder-satamien välillä sekä löytää parhaita käytänteitä feederliikenteen manifestitiedon laadun parantamiseksi. Englanti koordinoi operaatiota ja siihen osallistuivat Suomen lisäksi Viro, Latvia, Liettua, Ruotsi, Norja, Tanska ja Puola. Operaation aikana välitettiin runsaasti valtamerimanifestitietoja. Suomi vastaanotti 57 manifestia. Operaation seurantakokous järjestettiin Suomessa joulukuussa 2008.

HIO Diligence oli Ranskan poliisin koordinoima operaatio, joka kohdistui aseiden salakuljetukseen. Operaatioon osallistui poliisi- ja tulliviranomaisia.

Suomi-Venäjä tullirikostorjuntatyöryhmän operaatiot

Vuonna 2008 ei aloitettu uusia yhteisoperaatioita. Vuonna 2007 aloitettu **Skandinavia** toinen vaihe saatettiin päätökseen vuoden 2008 aikana. Operaation tavoitteena oli valvoa reaaliaikaisesti erikseen valittujen kuljetuksien kauttakulkua Suomesta Venäjälle.

Muut kansainväliset operaatiot

EU:n jäsenvaltiot ja komissio järjestivät loppuvuodesta lento- ja meriliikenteessä väärennettyjen lääkkeiden torjuntaan ja tiedon keruuseen kohdistuneen **MEDIFAKE**-valvontaoperaation, jossa erityishuomio oli postilähetysten valvonnalla. Operaatio oli ensimmäinen laatuaan.

Operaatiossa tullihallinnot ottivat haltuunsa 38 miljoonaa laitonta lääketuotetta. Suomessa Tulli paljasti 238 juttua ja otti haltuun 17 000 lääkevalmistetta. Lentotulli informoi Romaniaa operaation aikana satojentuhansien laihdutuslääketablettien kauttakululähetyksestä.

Operaation tuloksena vahvistui käsitys väärennettyjen lääkkeiden jakeluorganisaatioiden so- luttautumisesta EU:n jäsenvaltioihin. Väärennetyt lääkkeet tulevat Suomeen yhä useammin EU-jäsenvaltioiden, kuten Ruotsin, UK:n, Alankomaiden ja Kreikan kautta, eivätkä enää suoraan Intiasta ja Kiinasta.

Tullin rikostorjuntakoulutus

Laadukkaan rikostorjunnan perusta

Rikollistahojen voimakas toiminta Suomessa ja sen lähialueilla sekä Tullin rikostorjunnallisen toimintakentän kansainvälisyys yleisesti ovat ne seikat, jotka luovat haasteen tullirikostorjuntatyötä tekeville henkilöstölle.

Tullin rikostorjuntakoulutuksen yhtenä laaja-alaisimmista tehtävistä on antaa ammattikoulutuksessa oleville ne tiedolliset ja toiminnalliset valmiudet, joita tarvitaan rikostorjuntatyön tekemisessä kentällä.

Tärkein rikostorjuntakoulutuksellinen tehtävä on kuitenkin yhdenmukaisten tullirikostorjunnassa noudatettavien menettelyjen varmistaminen. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa ohjeiden ja määräysten hyvää tuntemista. Näiden osa-alueiden vaatimusten mukainen hallinta tukee Tullin toimintaa yhtenä Suomen johtavista rikostorjuntaviranomaisista.

Vuoden 2008 aikana Tullihallituksen rikostorjuntaosasto jatkoi yhden vastuu-alueensa, rikostorjuntakoulutuksen, kehittämistä ja uudistamista.

Rikostorjuntakoulutuksen järjestämiseen Tullissa on panostettu viime vuosina niin määrällisesti kuin laadullisesti erittäin paljon. Tämä kattavan rikostorjunta-koulutuksen järjestäminen on huomioitu myös rikostorjunnallisten yhteistyökumppaneiden osalta, jotka ovat antaneet toiminnassamme laajalti myönteistä palautetta.

Rikostorjuntaosaston laatimien suunnitelmien mukainen panostus liiketoiminnassa tapahtuvien talousrikosten torjuntaan oli pohjana uusien talousrikostorjuntakurssien käynnistämiseksi. Kolmen kurssin lähes yhtäaikainen aloittaminen on yksi keinoista, joiden tarkoituksena on vahvistaa talousrikostorjunnallista osaamista vientiin, tuontiin, kauttakuljetukseen ja tullimenettelyihin liit-

tyvien rikosten paljastamisessa.

Tutkinnanjohtajakoulutusta uudistettiin myös lisäämällä lähiopetusjaksoja. Tehdyllä uudistuksella on tarkoitus varmistaa Tullista tutkinnanjohtajille annettavan peruskoulutuksen riittävä laajuus. Tämän koulutuksen saavat kaikki Tullin tutkinnanjohtajat sekä rajoitetuin tutkinnanjohtajan valtuuksin toimivat.

Tullihallituksen rikostorjuntaosasto järjesti edellä mainittujen lisäksi vuoden 2008 aikana kaksi tullirikostorjuntakurssia sekä oli mukana suunnittelemassa ja järjestämässä useita muita ammatillisia erityiskoulutuksia.

Rikostorjunnasta osallistuttiin aiempien vuosien tapaan laajasti myös kansallisten yhteistyöviranomaisten järjestämiin koulutuksiin.

Kansainväliset seminaarit ja koulutustilaisuuDET ovat edelleen tärkeässä asemassa rikostorjuntakoulutuksessa ja niihin osallistuttiin riittävällä laajuudella.

Tullin rikostorjunnallinen kenttä on laaja kuin kuvassa Tullikoulun aulasta avautuva näkymä, useiden eri värien kirjossa. Tullirikostorjunnan tehtäväkentässä riittää jokaiselle meistä opittavaa ja osattavaa.

TULLI
• TULL •
CUSTOMS

